

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1338

491.71-8

S-37

2010

1
1

АЛА 18
КАФЪ
ОЛКА
№

108.
7
110.

3-2138a

РУССКОЕ СЛОВО

ИЛИ

НОВАЯ МЕТОДА

ВЫУЧИТЬСЯ ЯЗЫКУ ВЪ ШЕСТЬ МѢСЯЦЕВЪ.

СОСТАВИЛЪ ДЛЯ АРМЯНСКИХЪ УЧИЛИЩЪ

Камсаръ Теръ-Давидіанць.

ՆՈՐ ԳԵՍԵԳԻՐԻ

Ի ՄԱՍԻՆ ԼԵՂՈՒՆ ՎԵՅ ՊԵՐՈՒԹ ՍՈՂՈՐԵԱՆԻ

ԱՇԽԱՏԱՐԵՑՑ ԶՈՑ ԳԳՐՈՑԵՐԻ ԶԱՐԱՐ

Կ. ՏԻԲԻԹԵԼԵՆՑԻ.

ТИФЛИСЬ.

1874.

491.7.-8
5-37

Handwritten signature

ЗАЛА 18

ШКАФЪ

ПОЛКА

№

Арм.
3-21382
91.71.8
S-37

Мф

РУССКОЕ СЛОВО

ИЛИ

НОВАЯ МЕТОДА

ВЫУЧИТЬСЯ ЯЗЫКУ ВЪ ШЕСТЬ МѢСЯЦЕВЪ.

СОСТАВИЛЪ ДЛЯ АРМЯНСКИХЪ УЧИЛИЩЪ

Камсаръ Теръ-Давидианцъ.

ՆՈՐ ԴԵՍՍԳԻՐԳ

ԵՐԵՎԱՆ ԵՎ ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

ՍԵՆՏԱԿՆԵՐԸ ԵՎ ԳՐԱԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿՈՄԻՏԵ

Կ. ՏԵՐ-ԴԱՎԻԴԻԱՆՑԻ:

Handwritten signature in blue ink.

Типография Главнаго Управления Намѣстника Кавказскаго.

1874.

Handwritten number 52-12255 in blue ink.

68519-8

РАСХОД СТОРО

Н. П.

ДОТЕН РАБОТ

ВЫПИСКИ ИЗ РАБОТ

СОСТАВЛЕНА ВЪ АРХИВНОМЪ ДѢЛѢ

Камары Георг-Давидовича

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 1-го Августа 1874 года.

СОВЕТЪ

УПРАВЛЕНІЕ

ГЕНЕРАЛЬНАГО

ШТАБЪ

2002

Handwritten signature in blue ink.

1874

29541-63

Handwritten text at the top of the right page, including the title 'ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ՝'.

Main body of handwritten text on the right page, discussing various topics in Armenian script.

նակեալ ժամանակ: Մենք կ'անուանենք միայն այն տառերը, որոնք լսումենք և կ'անուանենք այնպէս, ինչպէս լսումենք նոցա բառի մէջ: Այսպէս ուրեմն ՝ճ—ք—ա—տ—Բ՝ բառը կազմելու համար հարկաւորեն չորս հնչիւն (կամ չորս տառ). հարկաւորեն ՝ճ—ք—ա—տ: (Այս բառի վերջին առժամանակ չի հարկաւոր դնել Բ, այդ վերջաւորութեան մասին ուսուցիչը պէտքէ հասկացնի աշակերտներին 13 երեսում): Աթէ այս բառի տառերը այն պարոնների պէս անուանենք, ինչպէս, նոքա անուանումեն իրանց դասադրքերում, այն ժամանակ դուրս կը գար ՝ճե—քե—ա—տե—քեԲ՝, որ այդպիսի բառ չը կայ. թէև կամենումեն աշակերտներին համոզել, որ այս հնչմունքներից, որոնք բառի մէջը չ'են լսվում, կազմվում են ՝ճրատԲ՝ բառը:

Այս այս վերոյիշեալ պարոններից խնդրումեմ նոյնպէս ինձ ցոյց տալ ուսուսաց լեզուում գոնեա մի բառ, որի մէջ անձայն Բ տառը, որ բառի վերջաւորութիւնէ, արտասանվում լինի—յեռ, ինչ պէս դոքա հնչումեն: Այդպիսի բառ չը կայ: Ուրեմն այդ պարոնները ընչո՞ւ են արտասանում և անուանում Բ և Ե տառերը, որոնք նշաններեն և որոնք չ'են արտասանվում և չ'են կարգացվում ո՞չ առանձին և ո՞չ բառերի վերջին և որոնք հնչիւն չ'ունին (տես 13 երես): Արեւի այնոր համար, որ աշակերտները երկար չարջարվին կարգալ ու գրել սովորելիս:

Ուրեմն ՝ճ՝ տառը չը պէտքէ անուանել ՝քէ՝ (ինչ պէս մի քանի պարոններ անուանումեն), որովհետև այդ ժամանակ երկու հնչիւն կը լսվէր (յեռ—յէ, ուսուսաց ՝ճ՝—յե՞), այն ինչ այդ տառի մէջ մէկ հնչիւն կայ ՝ճ՝ (հայերէն ՝քը՝ առանց ՝ր՝). ՝ք՝ չը պէտքէ անուանել ՝քէ՞, ուսուսաց ՝քե՞, այլ ՝ք՝ (հայերէն ՝քը՝ առանց ՝ր՝). ՝Բ՝ չը պէտքէ անուանել ՝վէ, ուսուսաց ՝Բե՞, այլ ՝Բ՝ (հայերէն ՝վը՝ առանց ՝ր՝). ՝Դ՝ չը պէտքէ անուանել ՝դէ՞, ուսուսաց ՝Դե՞, այլ այն պէս, ինչպէս նա լսվում են ՝ԴոմԲ՝ բառի մէջը, այսինքն միայն—՝Դ՝ (հայերէն ՝դը՝ առանց ՝ր՝). ՝Ճ՝ չը պէտքէ անուանել ՝խէ, ուսուսաց

՝Ճե՞. այլ այնպէս, ինչպէս դա լսվում են ՝ՃԻԲԵՃ՝ բառի մէջ, այսինքն—՝Ճ՝ (հայերէն ՝խը՝ առանց ՝ր՝):

Աթէ այս հնչական ոճով, որը հնչմունքների վրայէ հիմնված, սովորեցնենք ուսուսերէն կարգալ ու գրել մի այնպիսի երեխայի, որը բոլորովին այբուբեն չը գիտէ, կը տեսնենք, որ երկու ամսից յետոյ կը կարգայ և կը գրէ, թէև շատ գեղեցիկ գրել և վարժ կարգալ դեռ չ'իմանալ, ինչպէս ասում են Բարօն Աորֆը, և ինչ բառ կ'ասէք, այն տառերով կը գրէ, ու ձեռն ընկած գիրքը առանց վանկերի կարողէ կարգալ: Աւելացնում են այս Բարօն Աորֆը, թէ առասպել չ'եմ պատմում, այլ այն եմ ասում, ինչ որ ես ինքս փորձել եմ և ինչ որ, բացի ինձանից, ուրիշ շատերը փորձով խմացելին:

Այս հնչական ոճով երեխաներին ուսուսերէն կարգալ և գրել սովորեցնելիս, որոնք ո՞չ մի լեզուով դեռ կարգալ չը գիտեն, վարժապետը չը պէտքէ սխի ազբուկայից, ինչպէս մինչև այսօր սխուսմէին, այլ հենց առաջին դասիցը պէտք է սկսէ ամբողջ բառեր արտասանել և այդ բառերը իրանց պարզ հնչիւններին լուծել: Իսկ եթէ երեխայքը հայերէն կարգալ ու գրել գիտեն, կարող են մի քանի օրից յետոյ ուսուսերէն կարգալ ու գրել, որը ես ինքս անձամբ փորձելիմ: Աթէ նոքա կարողանում են կարգալ հայերէն ՝մա՞՞ և նրանց ասեն, որ ՝մ՞՞ ուսուսը նշանագրում են ՝Մ՞՞ տառով և ՝ա՞՞ ուսուսը նշանագրում են ՝Ա՞՞ տառով, այն ժամանակ նոքա առանց դժուարութեան կը կարգան ինչպէս ՝մա՞՞ այս ՝ՄԱ՞՞ վանկը: Այսպէս խորհուրդ ենք տալիս ուսուցիչներին հայերէն կարգալու գրել խմացող երեխաներին ուսուսերէն սովորեցնելիս այս գրքիս առաջին մասի վերայ՝ միայն ծանօթացնել նոցա ուսուսերէն տառերին, որոնց տակին և հայերէն գրած են ՝քը, վը, դը, դը՞ և այլն. և ո՞չ թէ ՝քէ, վէ, դէ, դէ...: Այնուհետև նոքա առանց դժուարութեան կարող են կարգալ ուսուսերէն ամեն գիրք առանց վանկերի: Հարկաւոր չ'է հայերէն կարգալ ու գրել խմացող երեխաներին իւրաքանչիւր օր մի, կամ երկու տառ ցոյց տալ, այլ կարելի է մի օրում ուսուսերէն շատ նոր տառեր ցոյց տալ հայերէն տառերի օգնութեամբ, ինչ-

պէս վերևը յիշեցի, և միևնոյնը գրել տալ ամենքին: Կոցա հետ հարկաւոր չէ այնքան ծանր յառաջ դնայ ուսերէն կարգալու կազմութիւնը սովորեցնելու ժամանակ, ինչպէս յառաջարկուեմենք վարժապետներին սովորեցնել ուսերէն այն երեխայներին, որոնք ո՛չ մի լեզուով կարգալ և գրել չը գիտեն:

Նշական սճով ուսերէն կարգալ ու գրել սովորեցնելը մենք յարմար համարեցինք 23 դաս բաժանել այն երեխանց համար, որոնք ո՛չ մի լեզուով կարգալ չը գիտեն:

Առաջին դասը սկսելիս վարժապետը նախ և առաջ բարձրաձայն արտասանումէ մի բառ, որը աշակերտներին ծանօթէ, գործընակ ,,MAMA“: Արժապետը պէտքէ ամեն ուսերէն նոր բառի նշանակութիւնը հասկացնի աշակերտներին: Արժապետը այդ ,,MAMA“ բառը ասումէ չը շտապելով և երկարացնելով, մի քանի անգամ կրկնումէ, յետոյ աշակերտները մէկ մէկ, կամ բոլորը միասին կրկնումեն այդ բառը, արտասանումեն այնքան անգամ և այնպէս պարզ, մինչև որ աշակերտները լսողութեան միջոցաւ բառի հնչեւները պարզ որոշեն:

Արժապետը ասումէ ,,MAMA“, աշակերտները կրկնումեն: Արժապետը հասկացնումէ նոցա, որ այդ բառը նշանակումէ ,,մայր“, ,,Լաւ“, Օրմայր, կրկնիր, Գարեգին, ասա միևնոյնը, Եւսրոպ... և այլն“: Արժապետը ասումէ ինչպէս ձեռքը մասեր ունի, նոյնպէս և բառը մասեր ունի: Տեսնենք թէ ,,MAMA“ բառը ի՞նչ մասեր ունի: Արեմն լսեցէք. ,,M M M a a a“ (ծանր և երկարացնելով) ,,M M M a a a“: Այստեղ երկու մասը կայ. ,,MA“ և ,,MA“: Մասները ձեռքի մասերն են, բայց գրանք էլ մասեր ունեն: Այժմ ,,MAMA“ բառի երկու մասերը ևս մասերի բաժանենք: Այս բառի առաջի մասնէ՛ ,,M M M a a a“ (երկարացնելով արտասանումէ ուսուցիչը): Սա քանի՞ մասն ունի (երկու): Արնէ առաջին մասը (MMM): Արնէ երկրորդը (aaa): Արժապետը կաւիճով տախտակի վրայ գրումէ ,,M“ և իւրաքանչիւր աշակերտի գրել է տալիս տախտակի վրայ և երբ բոլորը սովորեցին գրել, վարժապետը հանումէ շարժուն տառերը և ա-

սումէ աշակերտներին թէ, դուք դիտէք ինչպէսէ գրվում ,,M“ գրած ,,M“ —ն ասա՛, իսկ ասած ,,M“ —ն հնչե՛նէ:

Երբ աշակերտները լաւ գիտեն այդ հնչեւը, այն ժամանակ վարժապետը գրումէ տախտակի վրայ ,,a“, որը պէտքէ այնպէս սովորեցնել, ինչպէս վերևը ցոյց տուինք: Յետոյ ասումէ աշակերտներից մէկին, որ ,,M“ հնչեւը երկար արտասանէ (,,MMM“) և յետոյ կարճ (,,M“): Միւս աշակերտին ասումէ արտասանել միւս հնչեւը (,,aaa“, ,,a“). առաջ ,,M“, յետոյ ,,a“ երկար արտասանել (,,MMM“, ,,aaa“): Երկրորդ աշակերտին ասումէ նոյնը կարճ արտասանել (,,M“, ,,a“): Արժապետը շարժուն ,,a“ տառը ,,M“ —ից յետոյ դնելով, ասումէ աշակերտներից մէկին արտասանել առաջին տառը և յետոյ երկրորդ տառը: Պէտքէ վարժապետը անշուշտ հասկացնէ աշակերտին, թէ մի տառը միւսի ետեւից որքան կարելի է հարկաւոր է շուտ արտասանել, որ երկու տառը միաւորվին միմեանց հետ: Աշակերտը ասումէ — ,,Ma“: Երբ ամենքը կը հասկանան, վարժապետը ,,a“ —ի տեղը փոխումէ և դնումէ ,,M“ —ի առաջին և աշակերտը հասկանումէ, որ այդ երկու հնչեւներից կազմվումէ ,,am“: Չը պէտքէ վանկեր կապել տալ, այլ հենց առաջին դասից պէտքէ հասկացնել երեխային, որ եթէ շուտ շուտ կարգանք ,,a“ և ,,M“ հնչեւները, նոքա միմեանց հետ կը միանան և ,,am“ կը հնչվին: Այս չը պէտքէ անգիր սովորեցնել, այլ պէտքէ հասկացնել. եթէ այս հասկացան, միւս տառերի միութիւնը նոցա համար խաղալիք է: Այդ կերպով վարժապետը ամեն աշակերտի վարժեցնումէ ամենքը առաջ կարդումեն և գրումեն ,,Ma“, յետոյ ,,am“: Արժապետը պէտքէ ,,MAMA“ բառ կազմէ շարժուն տառերից, որ առաջուց պէտքէ պատրաստի ունենայ: Արեմն աշակերտը հենց առաջին դասում շատ թէ քիչ գիտէ ուսերէն կարգալ, գրել և կարդացածն ու դրածն հասկանալ:

Մինչև առաջին դասը լաւ չը կարգան և լաւ չը գրեն, չը պէտքէ սկսել երկրորդը. ամեն նոր դաս սկսելիս պէտք է կրկնել հին դասը: Երկրորդ դասը սկսելիս վարժապետը պէտքէ բարձր և պարզ արտասանէ ,,MAMAIA“ և հասկացնէ

1.

Мама.
մայրիկ.
Ма—ма.
М (*մբ*), а (*ա*).
ам, ма.

2.

мамаша.
մայրիկ.
ма—ма—ша.
м, а.
ш (*շը*).
аш, маш, ма—ша.

Наш па—па—ша.

մեր հայրիկը.

На—ша ма—ма—ша.

մեր մայրիկը.

На—ша ма—ша.

մեր մարիամը.

3.

Папа.
հայրիկ.
па—па.
П (*պը*), а (*ա*).
ап, па.

4.

Наш папаша.
մեր հայրիկը.
На—ш па—па—ша.
а, ш, п,
н (*նը*).
аш, ан, на, ша.

5. OT HO MO ,MR

Мои оси.

իմ առանցքները.

МО—И

О—СИ

М,

О (*օ*), и (*ի*), е (*ը*).

со—и, им, ис, ми.

6.

Со-си, мо-и, са-ни, но-си. Мо-и па-па
ծծիր, իմ սահակներ, ման ածա. իմ հայրիկ
и ма-ма; на-ш но-с; на-ша ма-ма-ша;
և մայրիկ; մեր քինթը, մեր մայրիկը;
на-ш па-па-ша; на-ша ма-ша; он наш
մեր հայրիկը; մեր մարիամը; նա (աղայ) մեր
па-па-ша; она на-ша ма-ма-ша; он
հայրն (է); նա (աղջիկ) մեր մայրն (է); նա
сам, она са-ма, они са-ми.
ինքը (աղայ), նա ինքը (աղջիկ), նորա ինքեանք:

7.

Моя нога.

իմ ոտ.

МО-Я но-га.

М, О, Н, О, а,

Я (*յա*), Г (*ղը*),

ЯМ, ОМ, ОН, ГО, ГО-Я, НОГ, ОГ, АГ.

Мо-и но-ги; мо-и ша-ги; мо-и са-по-ги;

իմ ոտքերս, իմ քայլերս, իմ կոշիկներս,

мо-я ма-ма; но-си мо-и са-по-ги; са-по-ги

իմ մայրս, հաքիր իմ կոշիկներս, կոշիկները

мо-и; на-ши но-ги; га-си, я мог, он

ինն են, մեր ոտքերը, հանքցրու, ես կարող էի, նա

мог; гам, го-ло-с, ня-ня.

կարող էր, աղաղակ, ձայն, զայնակ:

8.

Радуга.

ճիածան.

ра-ду-га

а, г.

р (ը), д (դ), у (ու).

ду-га, уг, гуг, ру, ду-р, дру.

Я ра-да, он рад, она ра-да;

ես ուրախ եմ, նա ուրախ է (աղայ), նա ուրախ է (աղջիկ),

го-ра, го-ру; я и-ду на го-ру; я и-ду

սար, սարին, ես գնում եմ վերայ սարին, ես գնում եմ

ра-но; я пи-шу; шу-ми, па-ра, су-ша; я

վաղ, ես գրում եմ, աղաղակիր, ժամանակ է, ցամաք, ես

са-ма пи-шу; я иду ми-мо па-па-ши;

ինքս (աղջիկ) գրում եմ, ես անցնում եմ կողքով հորս,

по-го-да, го-род, го-ро-да, до-ро-га, до-ро-

եղանակ, քաղաք, քաղաքներ, ճանապարհ, թանկ է.

го; мо-я до-ро-га на го-ру; мо-и са-по-

իմ ճանապարհ վերայ սարի, իմ կոշիկ-

ги до-ро-ги; она мо-я ма-ма-ша.

ներս թանկ են, նա իմ մայրս է:

9.

Его метла.

նորա մեծ աւելը.

е-го мет-ла.

Г, О, М, а.

Ее (ե), т (տը), л (ը).

го, лат, ем, гот, то, тот, тла.

Ла-па, лап-ша, е-го са-по-ги до-ро-ги;

թաթ, փթռուկ, նորա կոշիկները թանկ են,

не-си е-му мет-лу; я ду-ма-ла; се-ре-

տար նորան մեծ աւելը, ես կարծում էի (աղջիկ), չորեք-

да; сес-тра; он си-ро-та; ле-та-ла;

չարթ է, քոյր, նա որդի, թռչում էր

не-си е-му са-ла; я пи-са-ла; она

տար նորան ճրագու, ես գրում էի (աղջիկ), նա

нес-ла е-му мет-лу; она ле-та-ла

տանում էր (աղջիկ) նորան մեծ աւելը, նա թռչում էր

ум-но; там мно-го на-ро-ду; мо-лод;

խելք, այնտեղ շատ ժողովուրդ (կայ), դեռահաս է,

мо-лот; он мо-лод, она мо-ло-да;

մեծ չաքուչ, նա դեռահաս է (աղայ), նա դեռահաս է (աղջիկ),

е-го мо-лот до-рог; сто-ял; сто-

նորա մեծ չաքուչը թանկ է, կս. գնած էր (աղայ), կանգնա-

яла; стар; стал.

ծէր (աղջիկ), ծեր է, սկսեց:

а, м, ш, п, н, о, с, и, я, г, р, д, д, у,
Ее, т, л,

10.

Наш па-па стар. На-ша сес-тра мо-ло-
մեր հայրը ծերէ. մեր քոյրը դեռահաս-
да. Я пи-са-ла; она сто-я-ла на по-лу.
սէ, ես գրումէի, նա կանգնածէր վերայ տախտակամանի,
Я се-го-дня иду на го-ру. Ма-ша, не
եւ այսօր գնումեմ վերայ լեռան. մարիամ, մի
шу-ми. Я пи-шу; Его мет-ла ста-ра. На-ша
աղաղակիր, ես գրումեմ, նորա մեծ աւելը հինէ, մեր
ня-ня не ста-ра. Ня-ня ме-ла пол.
դայեակը չէ ծեր, դայեակը աւելումէր տախտակամանը,
Я мно-го пи-шу. Он пи-шет ум-но. Се-го-
եւ շատեմ գրում, նա գրում է խելօք, այս-
дня по-го-да дур-на.
օր եղանակը վատէ:

11.

Чашка.

բաժակ.

чаш-ка.

а, ш.

ч (չ) к (կը)

ка, чка, шка, кач, чак.

Моя чаш-ка пус-та; час, чу-ма,
իմ բաժակ դարդակէ, ժամ, ժանտախտ,

ча-ша; По-чи-ни мои са-по-ги; са-пог;
բաժակ, կարկատի իմ կօշիկներս, կօշիկ,
му-чи-ли; ру-ка; му-ка до-ро-га; ка-че-ли.
տանջու մէին, ձեռք, աւելը թանկ է, ճօճանոց (ճլօրթի),
Мо-я кош-ка ум-на; чу-че-ло. На
իմ կատուն խելօքէ, կենդանու խոտաւեց մաշկ, վերայ
лу-гу мно-го ди-чи; я чи-нил
մարգագետնի շատ կան վայրենի թռչուններ, ես կարկատումէի
сапог; я чи-тал кни-гу; он чи-тал, она
կօշիկ, ես կարդումէի գիրք, նա կարդումէր (տղայ), նա
чи-та-ла; кни-га у ме-ня; доч, дом.
կարդումէր (աղջիկ), գիրքը իմ մօտսէ, աղջիկ, տուն,
Мо-я ма-ма до-ма, ку-ча; моя доч-ка ум-на,
իմ մայրս տաննէ, կոյտ. իմ աղջիկ խելօքէ,
дос-ка, дос-ки. Я у-чу у-рок. Он не
տախտակ, տախտակներ, ես սովորումեմ դաս, նա չի
у-чит у-ро-ка.
սովորում դաս:

12.

Лейка.

ձաղառ.

лей-ка.

л, е, к, а.

и (ի)

ей, кай, лай, ек, аик, аика.

Лей, лай, дай, мой, мой, мой дос-ки,
աճա, հաչոց, տուր, իմ, իմ, իմ տախտակները,

МОИ КНИ-ГИ, МОЙ ДОМ, ДАЙ МОЙ СА-ПОГ,
 Իմ գրքերը, իմ տունը, տուր իմ կօշիկս,
 ТВО-И, ТВОЙ, ТВО-И, ЧАШ-КИ, ТВО-Й ПА-ПА-
 ք, ք, ք բաժանիները, ք հայրը,
 ша, дай ему чаш-ку, по-пу-га-й, пе-й ча-й;
 տուր նորան բաժակ, թու՛թագ, խմիր թէ՛ս
 да-й ли-ней-ку, па-па-ша, ма-ма-ша и сес-
 տուր քանոն, հայրս մայրս և քոյրս
 тра пи-ли ча-й, о-ни пи-ли мо-ло-ко, МОЙ
 խմու՛մէին թէ՛ս, նոքա խմու՛մէին կաթ, իմ
 у-рок мал.

13

Коза.
 պծ (էգ)
 Ко-за.
 Կ, օ, ա,

з (զը)

ок, за, зо, зак, зок, оз, аз, ка,

Ро-за, зи-ма, за-ря. Я зи-мой пой-ду
 Վարդ, ձմեռ, արշալոյս, ես ձմեռը կ'երթամ
 на го-ру; мо-я кор-зи-на пус-та; я за-ня-ла
 վրայ լեռան, իմ գամբիւղը, դատարկ է, ես փոխ առայ
 со-ли, коз-ликъ, зай-ка, ма-ма-ша заш-ла
 աղ, ուլիկ, կակազ, մայրս մտաւ.

за мной. Кни-га упа-ла за-стол. Па-па-ша
 ետեւից իմ, գիրքը վեր ընկաւ այն կողմը սեղանի. հայրս
 дал до-ро-го за дом. Я заш-ла к ма-ма-ши.
 տուեց թանկ համար տան. ես մտայ մօտ մօրս.
 К нам заш-ла ко-за. Па-па ку-пил зи-мой
 մօտ մեր մտաւ այժը, հայրս գնեց ձմեռը
 са-ни; зер-ка-ло, зер-но; дай-те е-му за-
 սահանիներ, հայելի, հատիկ, տուէք նորան կող-
 мок; и-ди-те за мной.
 պէք, եկէք ետեւից իմ:

14.

Щипцы.
 մաղաշ.
 Щип-цы
 и, п.

щ (շէշք), ц (ջը), ы (ւի).

Щи, щип, цы, цып, ищ, щщ.

Ца-ри-ца, цап, ца-рап; на-ша ули-ца
 Թագուհի, վեր, թոցնեւ, մեր փողպը
 ма-ла; на-ша ца-ри-ца; ли-цо, яй-цо; он
 փոքր է, մեր թագուհին, դէմք, ձու, նա
 ца-ра-па-ет его ли-цо; ро-ща; на-ша ро-ща
 չանգոռում է նրա դէմքը, փոքր անտառ, մեր անտառիկը
 да-ле-ко; та-щи нам щи, ты, мы, бил,
 հեռու է, բեր մեզ կաղամբաթանր, դու, մենք, ծեծումք
 был, пил, плыл, ма-лы, ма-лый, ми-лы
 էր, խմումէր, լողանում էր, փոքրեն, փոքր, սիրուն են

цы-ган, мы ду-ма-ли; ор-лы, гри-бы, там
 բոշայ, մենք կարծում էինք, արծիւներ, սուռներ, այնտեղ
 рос-ли гри-бы; ма-ма! на-лей нам щей;
 բուսնումէին սուռներ, մայրիկ ածա մեզ կաղամբածան,
 я раз-лил щи; па-па ку-пил щип-цы;
 ես ածեցի կաղամբածան, հայրիկս առաւ մաղաշ
 я слы-шал у-рок; я не слы-шал уро-ка;
 ես լսեցի դասը, ես չը լսեցի դասը,
 на-ши щи не дур-ны.
 մեր կաղամբածանը չէ վատ:

15.

юбка.

շրջագլխատ

юб-ка.

Կ, а.

Ю (Կ), б (բ).

ка, юб, ба, бю, бак, юк, бка,

ба-ба, ба-ба уна-ла на пол,
 մեծ մայր, մեծ մայրը վերընկաւ վրայ տախտակամածի,
 ба-ба ши-ла юб-ку; ба-буш-ка, боч-ка,
 մեծ մայրը կարումէր շրջագլխատ, մեծ մայր, ափառ,
 бак-ша; на-ша ба-буш-ка доб-ра; на-ша
 բաղայ, մեր մեծ մայրը բարի է, մեր,
 бак-ша да-ле-ко. Ко-ля! иди на бак-шу;
 բաղան հեռու է. նիկողայոս արի վրայ բաղայի
 брус; бу-ря, дуб; па-па ку-пил шу-бу,
 սրոց, փոթորիկ, կաղնի ծառ, հայրս առաւ, մուշտակ,

он добрый, люб-лю, я люб-лю яб-ло-ки,
 նա բարի, սիրում եմ, ես սիրում եմ խնձորներ,
 ты лю-биш са-ло? он лю-бит суп; моя
 դու սիրում ես ճրագու, նա սիրում է սպաս, իմ
 юб-ка ши-ро-ка; он плю-нул на
 շրջագլխատը լայնէ, նա թքեց վերայ
 пол; рюм-ка. Ма-ша раз-би-ла рюм-ку;
 տախտակամածի, բիւմկայ, մարիամը կտորեց բիւմկան,
 рюм-ка упа-ла на пол. Па-па ку-пил
 բիւմկան վերընկաւ վրայ տախտակամածի, հայրս առաւ
 рюм-ку.
 բիւմկայ.

16.

Ъзда.

գնալ.

Ъз-да.

з, д, а,

Ъ (է).

Ъ-ду, Ъш. Я Ъ-ду на
 գնում եմ (ձիով), կեր, ես գնում եմ վերայ
 ры-нок. Я по-Ъ-ду до-мой, пЪс-ня. Я пЪл
 փաճառափողոց, ես կերթամ տուն, երգ, ես երգումէի
 пЪс-ню, ес-ли, еди-но. Я си-дЪл на ко-нЪ,
 երգ, եթէ միակ, ես նստած էի վերայ ձիու,
 на сто-лЪ. Моя кни-га на сто-лЪ. Мы
 վերայ սեղանի. իմ գիրքը վերայ սեղանի. մենք
 Ъ-дим щи на сто-лЪ. Мы Ъ-дем
 ուտումենք կաղամբածանը վերայ սեղանի. մենք գնումենք
 на го-ру. Ос-лы. Ос-лы сто-ят на го-
 վերայ սարի. էշեր. էշերը կանգնած են վերայ սա-

рѣ. Ему. Ей. Мнѣ. Дай мнѣ кни-гу. Я
 րի. նորան. նորան. ինձ. տուր ինձ գիրք. ես
 дал ей яб-ло-ко. Я дал ему кни-гу.
 տուի նորան ինձոր. ես տուի նորան գիրք:

Ч, К, Й, З, Щ, Ц, Ы, Ю, Ъ, Ы.

17.

Па-па ку-пил мнѣ аз-бу-ку. О-тец
 շայր անաւ ինձ այբբենարան. հայր
 си-дѣл на ко-нѣ. Зи-мо-ю не теп-ло.
 նստած էր վերայ ձիու. ձմեռը չէ տաք.
 Мой па-па-ша на лугу. Моя книга под
 իմ հայրս վերայ դաշտի. իմ գիրքս տակ
 сто-лом. Мой са-пог стал стар. Ко-ля
 սեղանի. իմ կոշիկս դառաւ հին. Նիկողայոս
 и-ди сю-да. Па-па! пой-ди на ры-нок и
 արի այստեղ. հայրիկ, գնա վերայ վաճառափողոց և
 ку-пи мнѣ я-бло-ки. Я лю-блю ѣсть я-бло-
 աւ ինձ ինձոր. ես սիրումեմ ուտել ինձոր-
 ки. Птич-ка пѣ-ла пѣ-сен-ки. Зи-мо-ю
 ներ. թռչնակը երգում էր երգեր. ձմեռը
 ма-ло пти-чек. у ме-ня нѣт от-ца, он
 քիչ են թռչուններ. ես ունեմ ոչ հայր, նա
 у-мер. Мо-я ба-бу-шка умер-ла. Ищи
 մեռաւ. իմ մեծ մայրս մեռաւ. պարտիր
 сво-и са-по-ги под сто-лом. Ма-ша ку-пи-
 քս կոշիկները տակ սեղանի. մարիամը գնեց
 ла на базарѣ щипцы. վերայ վաճառանոցի մաղաչ:

18.

Ъ, Б (Տառերի կոչտ և փափուկ վերջաւորութիւնը).

Վարժապետը այս տառերը բոլորովին չը պէտքէ արտասանի եւ անուանի աշակերտների առաջին. նա միայն այդ Կ եւ Ե շարժուն տառերը դարեկից (Յարար) պէտքէ ցոյց տայ աշակերտներին եւ ասի, որ այդ երկու այնպիսի նշաններ են, որոնք դեռ երեխայքը չը գիտեն եւ որոնց նշանակու-թիւնը նա իսկոյն պէտքէ բացայայտի: Յետոյ նա պէտքէ դուրս կանչի մի աշակերտի եւ հարցնի նորան թէ, գիտես ուուր ինչպէսէ կոչում եղբորը: Աշակերտը կ'ասի, որ ուուր եղբորը брата է կոչում (եթէ չը գիտէ, վարժապետը ինքն պէտքէ ասի): Այն ժամանակ վարժապետը կ'ասի աշակերտին գրել այդ բառը տախտակի վերայ. աշակերտը կը գրի. бр-ат. Յետոյ վարժապետը կ'ասի նորան. հիմի գրի՛ր брата. դու գիտես որ այդ ուուսերէն բառը նշանակում է վերցնել: Յայտնի բանէ՛, աշակերտը կը գրի бр-ат. Այն ժամանակ ուուուցիչը պէտքէ միմիանց մօտ դնի այդ երկու брат բառերը եւ ասի, որ այդ երկու բառերը զանազան նշանակութիւն ունին եւ զանազան արտասանութիւն ունին, (ուուուցիչը մի բանի անգամ պէտքէ այդ երկու բառերը արտասանի, վերջաւորութիւնների վերայ շեշտելով). իսկ նոքա միանմանն զրկած այդ նորանիցէ, որ ուուուցիչը դեռ չի բացատրել այն երկու նշանները, որոնք Յարարից շուրջ տուեց աշակերտներին: Յետոյ նա կ'ասի, որ брат (եղբայր) բառից յետոյ պէտքէ դնիլ այսպիսի նշան (Կ), որ չի կարդացվում, այլ այդ բառի վերջին տառին կոչտութիւնէ հարորդում, իսկ брат (վերցնել) բառից յետոյ պէտքէ դնիլ ուրիշ նշան (Ե), որ նոյնպէս չի կարդացվում, այլ այդ բառի վերջին տառին փափկութիւնէ հարորդում: Յետոյ վարժապետը պէտքէ հենց այդպէս վարժեցնէ աշակերտներին հետեւեալ բառերով, ամեն բառի նշանակութիւնը հասկացնելով:

- ЦѢПѢ (հասկ ծեծելու դաւազան).
- ЦѢПЬ (շղթայ, զնջել).
- ЦѢ-ПѢ.
- ЦѢ-ПЬ.

Ц, Ъ, П.

ЦѢ, ПѢ, ЦѢ, ЦѢ, ПѢ, ПѢ.

Шесть. Шесть. Ла-донъ. Ла-донъ.

ձողի. վեց. խոնկ. ձեռի ափ.
 Столь. Столь. Идутъ. У ме-ня есть
 այնքան. սեղան. գնումեն. ես ունիմ է (կայ)
 день-ги. Онъ ѳсть яй-цо. У ме-ня есть
 փող. նա ուտում է ձու. ես ունիմ կայ
 шесть руб-лей. Ла-донъ до-ро-гъ. Моя
 վեց ուրբի, խոնկը թանկէ, իմ
 ла-донъ ма-ла. Его столь до-ро-гъ, а мой
 ձեռի ափը փոքր է. նրա սեղանը թանկէ, իսկ իմ
 столь не столь до-ро-гъ. Маль-чи-ки идутъ
 սեղանը ոչ այնքան թանկէ. մանուկները գնում են
 на го-ру, а мой братъ подъ го-ру, онъ
 վերայ սարի, իսկ իմ եղբայրը տակին սարի, նա
 мол-читъ. Намъ на-до идти на го-ру
 լուռ է կենում, մեզ հարկաւոր է գնալ վերայ սարի,
 го-ра кру-та.

սարը զառ 'ի վեր է:

Այս կրթութիւնից յետոյ փարձապետը ինքը ասում է եւ աշակերտները գրում են ինչպէս այս բառերը, նոյնպէս եւ նախընթաց դասերը եւ պահանջում է, որ ք զինն հիմայ այն բոլոր բառերում, որոնք աշակերտները մինչեւ այժմ գրում էին առանց ք, որովհետեւ բառերի կոշտ եւ փափուկ վերջաւորութեան մէջ եղած զանազանութիւնը նրանք չը գիտէին.

19.

Фонарь.

լապտեր.

Фо-на-рь.

О, Н, а, Р, Ъ.

Ф (Ֆը).

Фон, фол, фра, фна, наф, фаф.

Фу-ра, фран-тъ. Фура не лег-ка.
 սայլը զարդասէր, սայլը է թէթէ,
 Фур-щикъ ѳдетъ подъ го-ру. Онъ франтъ.
 սայլապանը գնում է տակով սարի. նա զարդասէրէ,
 Мой братъ не лю-битъ фран-титъ. Ко-ля
 իմ եղբայրը չէ սիրում պճնազարդվել, նիկողայտը
 сѳлъ на стулъ. Мой папа не любитъ кофе
 նստեց վրայ աթոռի, իմ հայրս չէ սիրում սուրճ,
 Папа купилъ фургонъ. Тамъ есть фон-танъ.
 հայրս առաւ ֆուրգոն, այնտեղ կայ շատրուան.
 Фа-та; фу-фай-ка, фо-рель. На ней была
 կանանց գլխարկ, բաճկոն, կարմրախայտ. վրա նորա կար
 бѳлая фата. Моя фу-фай-ка. Фо-рель ры-ба.
 սպիտակ գլխարկ, իմ բաճկոնը, կարմրախայտը ձուկնէ.

20.

Хвостъ

պոչ

ХВО-СТЪ

У, а, т, р, ѳ.

Х (խը), В (վը).

ОВ, ВО, ОХ, ХО, ВОТЬ, ХОТЬ, СОТЬ, ТОТЬ
СОВЪ, ВОСЪ.

Ухо, уха, ухо бѳло. Уха хороша.
 ականջ, ձկնաթան, ականջը սպիտակէ, ձկնաթանը լաւ է
 У меня бо-леть ухо. Я ѳль уху. Хо-мутъ.
 իմ ցաւում է ականջս, ես կերայ ձկնաթան, ձիու լուծ,

На ло-шади хо-ро-шій хому-ть. Вата,
 վրայ ձիու լատ, լուծ (կայ), բամբակէ թերթ,
 во-ль, воръ. Вата бѣ-ла. На лу-гу
 եզր, գող, բամբակէ թերթը սպիտակ է, վրայ մարգարետանի
 во-лы. Воръ во-ру-етъ. Со-ва вамъ вра-гъ,
 եղներ (կան), գող գողանում է, բուն ձեր թշնամին է
 вода, криво, кра-си-во. У васъ есть вра-ги.
 ջուր, ծուռն է. դեղեցիկ է. մտ ձեր կայ թշնամիներ.
 Сова птица. Я пью воду. Вашъ отецъ
 բուն թռչուն է, ես խմում եմ ջուր, ձեր հայրը
 добръ. Ваша лошадь худа. Ваша кни-га
 բարի է. ձեր ձին նեհար է, ձեր գիրը
 толста. Я пишу кри-во. Онъ пишетъ
 հաստ է, ես գրում եմ ծուռը, նա գրում է
 кра-си-во. Я бу-ду пи-сать кра-си-во.
 գեղեցիկ, ես պէտք է գրեմ գեղեցիկ:

21.

Ружьё
 հրացան.
 ру-жь-ё
 Р, У, Ъ.

ж (ժը), е (ե).

уж, руж, ёж, рёж, рьё, жьё.
 Ե՞ժ, Ե՞լկա, սփլե՞լ, սփլե՞լ, Ե՞լկա, Ե՞լկա,
 ոգնի, եղևին, հիւսեցի, ճանապարհ գցեցի, տարայ,
 ежъ ко-лючь. Елка де-ре-во. Я сплёлъ
 ոգնին փշռոէ. եղևին ծառ է. ես հիւսեցի
 вѣ-нокъ. Ста-рикъ вѣ-ль во-ла на ры-
 թագ. ձերունին տարաւ եզր վերայ վաճա-

нокъ. Ко-жа, жиръ, жаръ, жарь, са-
 անոց. կաշի, ծրագու, ջերմութիւն, տապակիր, կո-
 по-ги шь-ютъ изъ ко-жи. Отецъ ку-пилъ
 շիկները կարում են կաշուց. հայրը տաւ
 во-ло-вь-ю ко-жу. Жи-рный во-ль ѣ-сть
 եղան կաշի. չաղ եզր ուտում է
 траву. Въ печ-кѣ жаръ. Лѣ-томъ бы-ва-етъ
 խոտ. մէջ վառարանի տաք է, ամառը լինում է
 жарко. Мнѣ жарко. Ма-ма, жарь гу-ся.
 շք. ինձ տաք է. մայրիկ, տապակիր սագին,
 Чья, чьи, чье, чью, дья-чѣкъ, мель, мѣ-ль,
 ումն է, ումն է, ումն է, ումն է տիրացու, ճանճաղ, աւելց,
 ледъ, льетъ; песь пьетъ. Чья кни-га ле-житъ
 սառուց, ածում է, շունը խմում է. ում գիրքն է, գրած
 на столѣ? Чьи чу-лки ле-жатъ подъ
 վրայ սեղանի. ումն գուլպաններն են գրած տակին
 сто-ломъ? Чье ружье вѣ-ситъ на стѣнѣ?
 սեղանի. ում հրացանն քաշարած է վրայ պատի.
 Чью кни-гу укра-ли воры? Дьячекъ поетъ
 ում գիրքը գողացել են գողերը. տիրացուն երգում է
 пѣ-сни. Дѣ-дъ мель дворъ. Зимою бы-ва-етъ
 երգ. պապը աւուժէր բակը. ձմեռը լինում է
 ледъ. Мальчикъ льетъ во-ду въ графинъ.
 սառուց. մանուկը ածում է ջուր մէջ շիշի.
 Песъ ла-етъ. Папа пьетъ вино.
 շունը հաչում է. հայրը խմում է զինի:

59-14-562

22

Этотъ. Өома. Үуда.
 այդ. թոմաս. Յուդա.
 Ө (է), Ө (Ֆը) Ү (ի)

Эта, это. Өом-ка, эки-пажъ, Өедоръ.
 эти, эту, Өе-дя. Эта дѣвочка хорошо
 учит-ся. Этотъ маль-чикъ ско-ро бѣ-гаетъ.
 Это окно мало. Эти люди добры. Я
 куплю себѣ эту книгу. Этою косою
 хоро-шо ко-сить. Ста-рикъ Өедоръ и сынъ
 его Өомка идутъ на ра-бо-ту. Июнь, Июль,
 линия, лилія, тихій, линии, гніеть, гніють,
 сияеть. Кривая линия. Лилия красивый
 цвѣтокъ. Я люблю тихіе лѣтніе вечера.
 Навозъ гніеть. Яблоки гніють. Звѣзда
 сияеть на небѣ. Өедя поди сюда.
 Ъ, Ь, Ф, Х, В, Ж, Е, Э, Ө, І.

Папаша привязалъ собаку на цѣпъ.
 Папаша привязалъ собаку на цѣпъ.

Цѣпомъ молотятъ пшеницу. Я сего-дня
 нашель деньги. Я каждый день хожу
 гулять. Мячикъ скотился подъ горку.
 Франтъ каждый день гуляетъ по бульвару.
 Мальчикъ отморозилъ ухо. Папаша
 поймалъ вора. Я не люблю варенье.
 Унасъ воры украли хомуть. Я ѣлъ уху
 съ рыбой. Мое пальто на ватѣ.
 Мальчикъ велъ свою сестру въ школу.
 Я сплель своей сестрѣ вѣнокъ. Этотъ
 мальчикъ любитъ своего брата, Өедю.
 У насъ есть экипажъ, мы на немъ поѣдемъ
 въ городъ. Я съѣлъ яблоко, и съѣлъ на
 стуль. Я хочу ѣсть. Я хочу съѣсть
 это яблоко. Мы учимся недавно. Мы

теперь умѣемъ читать и писать по русски.

այժմ գիտենք կարդալ և գրել ռուսերէն.

Теперь намъ уже легко будетъ учиться

այժմ մեզ արդէն հեշտ կը լինի սովորել

и говорить по русски.

և խօսալ ռուսերէն:

ՄԻՐԵՆԻ ԽՕՍՐ ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԸՆԹԵՐՅԱԼ ՆՈՒԹԵԼՆ ՄՐԱՒՆ (*)

1.

Երեսնայր, այդ միայն բաւական չէ, որ գուր կարողանում էք ինչպէս եւ իցէ կարողալ այլ դուր պէտքէ սովորէք ուղիղ եւ պարզ կարգաբար:

Ով վատէ կարգում, նա ինքն էլ չ'է հասկանում իսկապէս, թէ ինչէ կարգում: Իսկ ուրիշները նորա կարգացածը այդ ժամանակը բոլորովն չ'են հասկանում: Ուղիղ և լաւ ընթերցանութիւնը կարողէ շատ օգտաւէտ լինիլ մեզ համար, իսկ ուրիշների համար շատ ասորժելի է լսել այն մարդուն, ով լաւէ կարգում:

2.

Ընթերցանութեան համար պէտքէ ունենալ ուղիղ ակնաչափ ու թիւ:

Փոքրիկ երեխայքը, կարդալու ժամանակ, ամեն տառ մատով են ցոյց տալիս, իսկ մի քանիսները այդ բանի համար զործին ածում քարեզրիչ կամ մատիտ. բայց բոլորովն հարկաւոր չ'է այդ պէս անել: Պէտքէ սովորել կարդալ միայն աչքերով:

3.

Ով կամենում է բարձր կարգալ, նա պէտքէ ուղիղ կանգնի:

Եթէ մենք կամենում ենք բարձր կարգալ, ամենից լաւէ կանգնիլ, որովհետեւ կանգնած առաւել լաւ կարելի է խօսալ, քան թէ նստած:

*) Ս արժապետը պէտքէ հասկացնէ աշակերտներին ընթերցանութեան ժամանակ:

4.

ԿՈՒՐԾՔՐ ԴՈՒՐՍ ԳԳՍԺ:

Ով թեքված կանգնած է, նա սեղմում է կուրծքը և այդ նորան արգելում է պարզ խօսալ:

5.

ԳՆԻՍՐ ԲԱՐԾՐ ԲՆՆԱԾ:

Եթէ մենք գլուխներս չափազանց թեքումենք, այն ժամանակ մենք ուղմումենք խոչափողը. այդ նոյնպէս արգելում է պարզ խօսալ:

6.

ՎԻՂԸ ՎԷՏՐԷ ՎՂԱՍ ԼԻՆԻ:

Ովոր չափազանց պինդ է կապում իր փողպատը, կամ շապիկը, նա դժուարութեամբ է խօսում:

7.

ԽՈՇԱՓՈՂԸ, ԲԻՆԹՆ ՈՒ ԲԵՐԱՆՆՐ ՎԷՏՐԷ ՄԱՐՈՒՐ ԼԻՆԻՆ:

Շատ անխորժելի է, ով քնթումնէ խօսում: Այդ քնթի մէջ եղած կեղտոտութիւնիցնէ: Բերանի և խոչափողի մէջ եղած աւելորդ խուխից (мокрота) շփոթված և դժուարիմաց ձայն է զուրս դալիս:

8.

Ա. ԿՈՒՐԻՐՆԵՐԻՂ ԵՐԱՆՐՈՎՐ ԴԻՒ ԽՕՍԱՔ, ԱՅՂ ԲԵՐԱՆՆԵՐԴ ԲՐՈՅ ԵՐԷՔ, ԻՆՉՎԷՍ ԿԱՐԿՆԷ:

Եթէ քէզ հրամայումեն բարձր կարգալ, այն ժամանակ դու պէտքէ այնպէս բարձր ասես, որ վարժապետը և աշակերտ-

ները կարողանան քո կարդացածը լաւ հասկանալ: Դու չ'ես կարող բարձր ասել, եթէ ահուիքներիդ արանքովես խօսում:

9.

Գ. ԻՐՔՐ ՉԱՍ ՄՕՄ ՄԻ ԲՈՆԻԼ ԲԵՐԱՆԻՂ ԱՌԱՋԻՆ:

Եթէ դու զիրքը շատ մօտես բռնում բերանիդ առաջին, այն ժամանակ ձայնդ չ'ի կարող դուրս գալ և ո՛չ ոք չ'ի հասկանալ քո կարդացածը, ինչպէս հարկնէ:

10.

ՇՈՒՆՉ ԱՌ ՄԻԱՅՆ ԱՅՆ ՏԵՂ, ԻՆՉՏԵՂ ԿԱՐԿԱՆՈՐԷ:

Ենպիսի երեխայք կան, որոնք շունչեն առնում բառի կամ տողի կիսումը. բայց այդ լաւ չ'է. Պէտքէ շունչ քաշել միայն ստորակէտից յետոյ, միջակէտից յետոյ կամ ուրիշ կէտազրութիւնից յետոյ:

11.

ԿԱՐՂԱՂՈՒ ԺԱՄԱՆԱԿ ՆՐ ՎԷՏՐԷ ԿՈՂԱՂ ԿԱՄ ԹՈՒՐՐ ԿՈՒՂՍԱՂ

Ենպիսի երեխայք կան, որոնք այդպէս են անում, երբ որ մի օրեկիցէ բառ չ'են կարողանում արտասանել. բայց այդ վատ սովորութիւնէ. այդպիսի ժամանակ առաւել լաւ կը լինէր, որ նոքա այդ բառը կազմէին իրանց մտքում:

12.

ՌՈՒՍԵՐԷՆ ԿԱՐՂԱԼԻՍ ՄԻՆ ԲԱՌ ԱՅՆՎԷՍ ՄԻ ԿԱՐՂԱԼ ԻՆՉՎԷՍ ՍՎԱԾ Է, ԱՅՂ ԱՅՆՎԷՍ ԿԱՐՂԱՎ, ԻՆՉՎԷՍ ՎԱՐԺՍՎԱԿԵՏԻՂ Է ԿՆՆՈՒՄ:

1) Օ տառի մասին: գրումեն.

կարգալ.

ОДИНЪ . . . . . АДИНЪ մէկ

отець	ատեց	հայր
хорошо	խաշո	լաւազ
молодой	մալաձոյ	ջահել
говорю	գաւարօ	խօսումեմ
бросать	բրաստ	ձգել
который	կորորի	որ
тогда	տաճա	էն ժամանակ
она	անա	նա (իգակ. սեռ.) և այլն.

2) Ս տառի մասին:

գրումեն.

կարգւի.

что	ժՏՈ	որ
скучно	սկուչնա	տխուր
нарочно	նարոշնա	գիտութեամբ

13.

Ս ո վ որ ի իր զանազանել Թ տառը Ե եւ Թ տառերից:

Թ տառը հնչվումէ առանց որևիցէ նախընթաց հնչիւնի. զրրորինակ, ЭТО (այդ), ЭЙ (տ'ո), ЭКВАТОРЪ (հասարակած). իսկ Ե եւ Թ տառերը բառի սկզբումը հնչվումեն իբր թէ նորանց նախընթաց են i կամ ի տառերը, զրրորինակ.

գրումեն.

կարգւի.

единь	իւճին	միակ
ель	իւլ	եղևին (ծառ)
есть	իւստ	է, կայ
ѣсть	իւստ	ուտել
ѣзда	իւսձա	կառքով կամ ձիով գնալ
ѣмь	իւսմ	ուտել
ѣхать	իւսխատ	գնալ

Ս ո վ որ ի իր զանազանել Թ տառը Ե եւ Թ տառերից:

Թ տառը առաւել բարակ է հնչվում, քան Ե տառը, զրրորինակ.

БЫТЬ—լինիլ:

БИТЬ—ծեծել

МЫЛО—սապոն

МИЛО—սիրունէ

МЫЛЬ—լուաց

МИЛЪ—սիրելիէ

ПЫЛЬ—թոզ

ПИЛЬ—խմուճէր:

15.

Ս ո վ որ ի իր ձայնաւոր եւ բաղաձայն տառերը:

Այն տառերը, որոնք առանձին պարզ եւ բարձր ձայնով արտասանվումեն, կոչվումեն ձայնաւոր տառեր (ГЛАСНЫЕ БУКВЫ), որքեն. а, е, и, о, у, ю, ъ, я: Այն տառերը, որոնք առանց ձայնաւոր տառերի չեն արտասանվում բարձր եւ պարզ ձայնով, կոչվումեն բաղաձայն տառեր (СОГЛАСНЫЕ БУКВЫ), որք են. б, в, г, д, ж, з, к, л, м, н, п, р, с, т, ф, х, ц, ч, ш, щ. Իսկ ь եւ ъ տառերը կոչվումեն անձայն (БЕЗГЛАСНЫЕ), որովհետեւ այդ տառերը չեն արտասանվում եւ հնչիւն չունին, այլ միայն նշաններ են:

16.

Պէտքէ գիտենալ թէ ինչ տեղին դնվում է եւ ь տառերը:

Եթէ մի ուսերէն բառ բաղաձայն տառով է վերջանում, միշտ պէտքէ այդ տառից յետոյ դնել ь կամ ь նշանը: Այդ նշանները միայն այնոր համար են, որ իմացվի թէ ինչպէս

պէտքէ արտասանել նրանց մօտ դրված բաղաձայն տառերը՝
զորօրինակ. ЦѢПЬ (հասկ ծեծելու գաւաղան),—ЦѢПЬ (շղթայ,
գնջի). ЛАДОНЬ (խունկ),—ЛАДОНЬ (ձեռի ափ) և այլն:

17.

Ռուսաց լեզուի մէջ բոլոր գոյական անուններն ցեղբիմաց
վուժէ վերջաւորուած իններեց:

Արական սեռի գոյական անունները վերջանումեն ь, ъ
և ѣ տառերով. ДОМЪ (տուն), ДЕНЬ (օր) և ПОКОЙ (հանգս-
տութիւն): Իգական սեռի անունները վերջանումեն а, ѣ և
я տառերով. ВОДА (ջուր), НОЧЬ (գիշեր) և ЗЕМЛЯ (հող):
Չեղօքական սեռի անունները վերջանումեն о և е տառերով.
ОКНО (լուսամուտ), МОРЕ (ծով) և СЕРДЦЕ (սիրտ):

18.

I, Я եւ Ө տառերի մասին:

Ռուսաց լեզուի մէջ i տառը դնվումէ միայն ձայնաւոր
տառերի առաջին և կիսաձայն я տառի առաջին: Уիայն
міръ (աշխարհք) բառի մէջէ գործ դնվում բաղաձայն տառի
առաջին, миръ (խաղաղութիւն) բառից զանազանելու հա-
մար: Իսկ բոլոր միւս տեղերումը գործէ դնվում я տառը:
Ө տառը ռուսաց լեզուի մէջ գործ է դնվում այն բառերում,
որոնք յունարէնից են վերցրված այդ տառի հետ միասին և
որը այն տեղ հնչվումէր իբրև հայերէն թ: Ռուսները թ
տառ չ'ունենալու պատճառով գործեն դնում т. театр (փոխ-
թատր) և այլն:

19.

Ներշտաղրութիւնը պէտքէ ճիշտ կատարել:

Հարկաւորէ ձայնը երկարացնել այն վանկի վերայ, որի

վերայ շեշտ կայ և այն ժամանակ ամբողջ բառը ուղիղ կ'ար-
տասանվի: Լշթէ դու ռուսերէն կարդալիս կամ խօսալիս շեշ-
տադրութիւնը ճշտութեամբ չ'ես կատարիլ, այն ժամանակ
դու այն չ'ես ասիլ, ինչ որ կամենումէիր ասել, այլ մի ուրիշ
բան կ'ասես, զորօրինակ.

Въ Тифлисѣ бываетъ жаркое лѣто.

Թիֆլիզում լինումէ շք տաճառ:

Я люблю жаркое.

Ես սիրումմ տապակայ:

Князь имѣетъ прекрасный замокъ.

Կնեազը ունի սիրուն ամրոց:

Замокъ есть орудіе для запиранія дверей.

Արդպէք է գործիք համար փակելու դռների:

Ваша вина.

Ձեր մեղքնէ:

Вина хорошій.

Գինիքը լաւնն:

Это славная дорога.

Այդ շատլաւ ճանապարհէ:

Ваша бумага дорога.

Ձեր թուղթը թանկէ:

Онъ губитъ свою дѹшу.

Նա կորցնումէ իր հոգին:

Я тебя дѹшу.

Ես քեզ խեղդումմ:

Я сначала учился, а потомъ игралъ.

Ես առաջ սովորեցի, իսկ յետոյ խաղացի:

Его лицо было покрыто потомъ.

Նրա երեսը էր ծածկված քրտինքով:

ՄԱՆՔԻՆԻՆ

ԱՅԿԱՐԳ ՄԱՍԸ:

Первый урокъ.

Дѣтскія очкѣ.

Говоритъ мальчикъ отцу: „Папа, купи мнѣ очкѣ: я хочу книги читать“.

—Хорошо, сказалъ отецъ: я куплю тебѣ очкѣ, только дѣтскія—и купилъ сыну азбуку.

2. ԱՄԱՆՔԻՆԻՆ ԹԱՐԿԱԿՆՈՒԹԻՒՆ ԿՈՐԵՎ ՕՍԵՐ

Первый урокъ.

առաջին դաս.

Говоритъ мальчикъ отцу: „Папа, купи мнѣ очкѣ: я хочу книги читать“.

—Хорошо, сказалъ отецъ: я куплю тебѣ очкѣ, только дѣтскія—и купилъ сыну азбуку.

միայն մանկական—եւ առաւ որդուն արբնարան:

Այդ երկու թարգմանութիւնները մի քանի անգամ կարդալուց յետոյ, քանի որ ընտելացած չ'էք ուսաց բառերի ուղղագրութեանը և նոցա հայերէն նշանակութեանը, պէտք է մի թերթ թուղթ վերցնել և երկու մասը բաժանել, ձախ էջումը արտագրել ուսերէն բնագիրը, կտոր կտոր մի քանի խօսքերով, իսկ այդ բառերի նշանակութիւնը իրանց դիմացը աջ էջումը: Այդ ժամանակը առաջ պէտք է ծածկել աջ կողմի էջը, Բարչք չայնով կարդալ ձախ էջի խօսքերը և միևնոյնը

20. Երբ որ դու կարդում ես ինչ որ ասում են քեզ, դու պետք է կարդաս առանց շնչառութեան, երբեմն դու պէտք է շնչառութեամբ:

Երբ որ դու կարդում ես ինչ որ ասում են քեզ, դու պետք է կարդաս առանց շնչառութեան, երբեմն դու պէտք է շնչառութեամբ: Երբ որ դու կարդում ես ինչ որ ասում են քեզ, դու պետք է կարդաս առանց շնչառութեան, երբեմն դու պէտք է շնչառութեամբ: Երբ որ դու կարդում ես ինչ որ ասում են քեզ, դու պետք է կարդաս առանց շնչառութեան, երբեմն դու պէտք է շնչառութեամբ:

21. Այն պէս կարդա, որ երբեք, եթե դու հասկանում ես այն, ինչ որ կարդում ես:

Փոքրիկ երեխայքը միշտ մի ձայնով են կարդում ամեն բան, այդ բանով նոքա հասկացնում են, որ նոքա բոլորովին չ'են միտք անում այն բանի վերայ, ինչ որ կարդում են: Աթէ դու կամենում ես լաւ կարդալ, պէտք է ուշադրութիւն դարձնես այն բանի վերայ, ինչ որ կարդում ես:

22. Կարդա այն ձայնով, ինչ ձայնով որ դու սովորաբար խօսում ես:

Երբ որ դու կարդում ես, այն ժամանակ դու պէտք է քեզ երևակայես, թէ դու որևիցէ որքանու հետ խօսում ես, կամ թէ դու որևիցէ որքանու մի բանես պատմում: Աթէ դու կարդալու ժամանակ քո ձայնդ փոխում ես սովորականի հակառակ, նշանակում է դու բնականին հակառակ ձայնով ես կարդում:

Թարգմանել, յետոյ ընդհակառակն. ծածկելով ձախ կողմի էջը, կարդալ հայերէնը և այդպէս փոփոխակի հայերէնից ռուսերէն թարգմանել և ռուսերէնից հայերէն:

Ահա Ձեզ օրինակ թէ ինչպէս պէտքէ պատրաստել այդ կրթութիւնը.

ГОВОРИТЬ МАЛЬЧИКЪ ОТЦУ. ԳՈՒՅԵՐԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆԵԼ ԻՆՅԻՆ ԿՈՂՄԻ ԷՅՋԸ.

Говорить мальчикъ отцу: «Папа, купи мнѣ очки. Я хочу книги читать». — Хорошо, сказалъ отецъ: «Я куплю тебѣ очки, только дѣтскія и купилъ сыну азбуку».

Ասում է մանուկը հորը. «Հարիկ, առ ինձ ակնոց. ինչ կամենում եմ զրբեր կարդալ. — Լաւ, ասաց հայրը. «Ես կառնեմ քեզ ակնոց, Միայն մանկական, եւ առաւ որդուն այրբնարան».

4. ՀԱՅԵՐԵՆ ԹԱՐԳՄԱՆԵԼ ԻՆՅԻՆ.

Մանուկը իր հօրն ասաց. հայրի՛կ, ինձ համար մի ակնոց առ, ես էլ եմ ուզում քեզ նման զրբեր կարդալ:

— Լաւ, պատասխանեց հայրը, ես քեզ համարել մի ակնոց կ'առնեմ, միայն թէ մանկական ակնոց և հայրը որդու համար մի այրբնարան առաւ:

5. ԽՈՍԱՍԽԱՆԵԼ ԻՆՅԻՆ (Разговоръ).

Յետագայ հարցերը այնպէս են դասաւորված, որ այդ հարցերին կարելի է պատասխանել վերևումը սովորած բառերով: Հարկաւոր է ծածկել աջ էջը, որ տեղ պատասխաններն են զբված. կարդալ իւրաքանչիւր հարցը և ինքն իրան պատասխանել տալ ռուսերէն, կամ բարձր ձայնով, կամ զրկով:

Արբէք չը պէտքէ մի կրթութիւնից միւսը թռչել, մինչև որ հատարելագէս լաւ չը զիտեմաք:

(Սովորեցէք այս հարցական խօսքերը. КТО? КѢ? ЧТО? ԻՆՅ. КОМУ? ՈՒՄ):

Հարցեր (Вопросы).

1. Кто говоритъ? (Ով է ասում):
2. Кому мальчикъ говоритъ? (Ում է ասում մանուկը):
3. Что мальчикъ говоритъ отцу? (Ինչ է ասում մանուկը հորը):
4. Что сказалъ отецъ? (Ինչ ասաց հայրը):
5. Что купилъ отецъ сыну? (Ինչ առաւ հայրը որդու համար):
6. Кому отецъ купилъ азбуку? (Ում համար առաւ հայրը այրբնարան):

Պատասխաններ (Отвѣты).

- Говорить мальчикъ, Мальчикъ говоритъ отцу. Мальчикъ говоритъ отцу: купи мнѣ очки. Сказалъ отецъ: хорошо, я куплю тебѣ очки. Отецъ купилъ сыну азбуку, Отецъ купилъ азбуку сыну.

6. ՆԱԽԱԳԱՍԽԱՆԵԼ ԻՆՅԻՆ (Фразеологія).

Արդէն առաջին դասից սկսած աշակերտը կարգաց, թարգմանեց, զրեց և խօսաց և եթէ նա մեր ցոյց տուածը կատարեց, նա պէտք է որ հաստատ իմանայ այն բոլոր բառերը, որոնցից բաղկացած է բնագիրը: Բայց այդքանս բաւական չէ, հարկաւոր է որ նա ընտելանայ հեշտութեամբ միացնել այդ բառերը, որ կարողանայ նոր նախադասութիւններ շինի, որոնց հարկաւոր ժամանակը կարողանայ գործածել: Յետագայ կրթութեան համար, որը իսկպպէս այն բառերիցն է շինուած, որոնք աշակերտը սովորել է, նա պէտք է հետևի մեր վերոյիշեալ խրատներին բնագրի փոխադարձ Խարդ-ձանաւէտ համար:

Թարգմանեցէր հայերէն.

Хорошо читать книги Я хочу читать отвѣты. Папа, купи мнѣ азбуку. Первый мальчикъ говоритъ. Отецъ купилъ дѣтскія очки. Мальчикъ купилъ книги. Мальчикъ сказалъ отцу: Я куплю тебѣ очки.

Թարգմանեցէր ռուսերէն.

Լաւ է կարդալ գրքեր: Ես կամենում եմ կարդալ պատասխանները: Հայրիկ, առ ինձ համար այրբնարան: Առաջին մանուկը պատմ է: Հայրը առաւ մանկական ակնոց: Մանուկը առաւ զրբեր: Մանուկը ասաց հորը եւ կառնեմ քեզ ակնոցներ:

Отецъ сказалъ сыну:
Я купилъ тебѣ очки.
Мальчикъ купилъ азбуку.

Հայրը ասաց որդուն,
Ես ասույք ընդ ակնոցքոցդ տուի
Երեւոյի առաջ արքեւարանէն:

Второй урокъ.
Лѣнивый и прілежный.
„Завтра поучусь, а сегодня погуляю“, говоритъ лѣнивый.
„Завтра погуляю, а сегодня поучусь“, говоритъ прілежный.

ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԼՍ.

Второй урокъ.

Второй урокъ.

ԼԵՆԻՎԻՅ Ի ՔՐԻԼԵՅՆԻՅ.

„Завтра поучусь, а сегодня погуляю“, говоритъ лѣнивый.
„Завтра погуляю, а сегодня поучусь“, говоритъ прілежный.

2. ԲՈՒԿՎԱԼՆԻՅ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ (Буквальный переводъ).

Второй урокъ.

Երկրորդ դաս.

ԼԵՆԻՎԻՅ Ի ՔՐԻԼԵՅՆԻՅ.

Երբեք եւ աշխատարար.

„Завтра поучусь, а сегодня погуляю“, говоритъ лѣнивый.
„Завтра погуляю, а сегодня поучусь“, говоритъ прілежный.

5. ՓՈՒՍԿԱՐԶ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ (Взаимный переводъ).

Մենք կրկին անգամ տալիս ենք այդ կրթութեան օրինակը, որովհետեւ մենք այդ բանը անշուշտ հարկաւոր ենք համարում: Մենք խորհուրդ ենք տալիս ուսուցչին և աշակերտին այս կրթութիւնը երբէք չը մոռանալ: Եթս պայմանով էլ մենք այդ բանը միւս անգամ կրկնելու չենք, որովհետեւ աշակերտը այդ բանը ինքը պէտք է պատրաստէ, արտադրելով ուսուցչին մի էջի վերայ, իսկ հայերէնը միւս էջի վերայ:

«Завтра поучусь,
а сегодня погуляю»,
говоритъ лѣнивый.
«Завтра погуляю,
а сегодня поучусь»,
говоритъ прілежный.

«Էրոց կը սովորեմ,
իսկ այսօր կը գրօնեմ»,
ասում է ծոյրը.
«Էրոց կը գրօնեմ
իսկ այսօր կը սովորեմ,
ասում է աշխատարարը:

4. ՀԱՅԵՐԷՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆ (Армянский переводъ).

„Էրոց կը սովորեմ, իսկ այսօր կը գրօնեմ“, ասում է ծոյրը.
Էրոց կը գրօնեմ, իսկ այսօր կը սովորեմ, ասում է աշխատարարը:

5. ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ (Разговоръ).

(Սովորեցէք այս հարցական խօսքերը. когда? ե՞րբ. какъ? ի՞նչպէս:

Հարցեր (Вопросы).

Когда поучусь? (Ե՞րբ կը սովորեմ).
А кто говоритъ: «завтра поучусь?» (Իսկ ո՞վ է ասում. էրոց կը սովորեմ).
Какъ говоритъ лѣнивый? (Ինչպէս ասում ծոյրը).
А какъ говоритъ прілежный? (Ի՞նչ ինչպէս ասում աշխատարարը).

Պատասխաններ (Ответы).

Сегодня поучусь.
Лѣнивый говоритъ.
Завтра поучусь, а сегодня погуляю.
Завтра погуляю, а сегодня поучусь.

Գ. ՆԱԽԱՍՈՒԹԻՒՆԵՐ (Фразеология).

Թարգմանեցէք հայերէն.
 Второй разговоръ.
 Я поучусь завтра и сегодня.
 Я завтра погуляю.
 Прилежный мальчикъ говоритъ:
 «поучусь».
 Лѣнивый мальчикъ говоритъ:
 «погуляю».
 Я купилъ книги.
 Отецъ купилъ мнѣ сегодня азбуку.
 Лѣнивый говоритъ: я прилежный.
 Прилежный мальчикъ говоритъ отцу:
 «Папа, купи мнѣ азбуку».
 Лѣнивый мальчикъ говоритъ отцу:
 «Папа, купи мнѣ очки».

Թարգմանեցէք հուանրէն.
 երկրորդ խօսակցումիւն.
 ես կը սովորեմ էգուց եւ այսօր.
 ես էգուց կը պրօսեմ.
 Աշխատասէր մանուկը ասում է:
 կը սովորեմ.
 Ծոյլ մանուկը ասում է: «կը պրօսենմ»,
 ես ասաց գրքեր.
 Հայրս ասուեց այսօր ինձ համար այր-
 բնարան.
 Ծոյլն ասում է. ես աշխատասէր եմ.
 աշխատասէր մանուկը ասում է հօրը.
 Հայրիկ, աս ինձ համար այրբնարան.
 Ծոյլ մանուկը ասում է հօրը.
 Հայրիկ, աս ինձ համար ակնոց:

ԱՐՄՅԱՆ ԴՆԱ.

1. Բ Ն Ա Պ Ի Ր.

Третий урокъ.

Л Ъ К А Р С Т В О.

У одной дѣвочки захворала мать и докторъ прописалъ больной горькаго лѣкарства. Видитъ дѣвочка, что мать пьетъ съ трудомъ, и говоритъ ей: „Милая мамаша! дай я выпью лѣкарство за тебя“.

2. Буквальный переводъ.

Третий урокъ.

Ե Ր Ր Ր Ր Ղ Ղ Մ Ս.

ԼԵԿԱՐՏՎՈ.

Դեղ.

У одной дѣвочки захворала мать и докторъ прописалъ больной горькаго лѣкарства. Видитъ дѣвочка что мать пьетъ съ трудомъ, и говоритъ ей: „Милая мамаша! дай я выпью лѣкарство за тебя“.

3. Взаимный переводъ.

ՏԵՍ ԵՐԵՍ Ծ.

4. Армянский переводъ.

Մի աղջկայ մայր սաստիկ հիւանդէր և բժիշկը հիւանդի համար գառը զեղ նշանակեց. Աղջիկը տեսնուեմ է որ մայրը դժուարութիւնով է խմում, ասում է նորան. „մայրիկ ջան, սո՛ւր ես քո փոխանակ կը խմեմ այդ դեղը“.

5. РАЗГОВОРЪ.

(Սովորեցէք այս հարցական խօսքերը. у кого? ո՞ւմի, какогo? ի՞նչպիսի:

Вопросы.	Отвѣты.
У кого захворала мать? (ու՞մի մայրը հիւանդացաւ).	У одной дѣвочки захворала мать.
Кто прописалъ больной лѣкарство? (ո՞վ նշանակեց հիւանդի նախար դեղ):	Докторъ прописалъ больной лѣкарство.
Кому прописалъ докторъ лѣкарство? (ու՞մին նշանակեց բժիշկը դեղ).	Докторъ прописалъ лѣкарство больной.
Какого докторъ прописалъ лѣкарства? (բժիշկը ի՞նչպիսի դեղ նշանակեց).	Докторъ прописалъ горькаго лѣкарства.

Что видит дѣвочка? (ի նիտ ատու աղջիկը)

Что говорит дѣвочка? (ի նիտ ատու աղջիկը)

6. ФРАЗЕОЛОГИЯ.

Мать захворала.

Дѣвочка захворала.

Дѣвочка пьетъ лѣкарство.

Докторъ прописалъ сыну лѣкарство.

Отець купилъ сыну горькаго лѣкарства.

Папа! купи мнѣ лѣкарство.

Я захворала.

Милая мама захворала.

Ей докторъ прописалъ горькаго лѣкарства.

Я за тебя выпишу лѣкарство.

Дѣвочка пьетъ лѣкарство съ трудомъ.

Дай мнѣ очки.

Дай мнѣ азбуку.

Я хочу лѣкарства.

Что мать съ трудомъ пьетъ лѣкарство,

Милая мамаша, дай я выпишу лѣкарство за тебя,

Մայրը հիւանդացաւ.

Աղջիկը հիւանդացաւ.

Աղջիկը խմում է դեղ.

Բժիշկը նշանակեց բոլոր համար գեղ.

Հայր ատու որդու համար դուր դեղ.

Հայրիկ, ա՛նձ ինձ համար դեղ.

Ես հիւանդացայ.

Սիրելի մայրս հիւանդացաւ.

Նրան (աղջկան) բժիշկը գրեց դուր դեղ.

Ես քո փոխանակ կը խմեմ դեղը.

Աղջիկը խմում է դեղը դժուարութեամբ.

Տուր ինձ ակնոց.

Տուր ինձ սիրբնարան.

Ես կամենում եմ դեղ.

ՀՈՐՈՐԴ ԴՆՍ.

1. Ր Ն Ս Պ Ի Ր.

Четвертый урокъ.

1) Прилежный баринъ.

Баринъ говоритъ лакею: „раздѣнь меня, уложи меня, закрой меня, перекрести меня, перевероти меня, а усну я самъ“.

2) Помощникъ.

Ты что дѣлаешь? — Ничего! а ты зачѣмъ пришёл? — „Я пришёл тебѣ помогать“.

2. БУКВАЛЬНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

Четвертый урокъ.

а) Прилежный баринъ.

ա) Ախտասէր պարն.

Баринъ говоритъ лакею: „раздѣнь меня, уложи меня, закрой меня, перекрести меня, перевероти меня, а усну я самъ“.

б) Помощникъ.

բ) Օգնական.

Ты что дѣлаешь? — Ничего! а ты зачѣмъ пришёл? — „Я пришёл тебѣ помогать“.

3. ВЗАИМНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

ՏԵՍ ԵՐԵՍ 5.

4. АРМЯНСКІЙ ПЕРЕВОДЪ.

ա) Աշտասէր պարն.

Պարնը ատուէ իր ծառային, հանիր իմ շորերս, պարկազրու ինձ, ծածկիր ինձ, խաչակնքիր ինձ, շուստուր ինձ, իսկ ես ինքս կ'քնեմ:

բ) Օգնական.

Պո՞ւ ե՞նչ ես անում.— Ոչինչ. իսկ դու ինչո՞ւ համարես եկել.— Ես եկայ քեզ օգնելու:

Вопросы.
— Собака! что (зачѣмъ) лаешь?
(Շուն, ընչու համարես հաչում):

А зачѣмъ хвостъ поджала? (Իսկ ընչու համար ես պոչդ հուփ տուել):

— Куликъ! гдѣ ты живешь?

(Կոլիկ, դու որտեղես բնակվում):

— (Иди къ намъ) «куда»? (Արի մեկ մաս) — «Гдѣ».

«Не пойду» — Почему? («Չեմ գալ» — ընչու):

Гдѣ сухо? (Որտեղե՞ր ցամաք):

Кто хвостъ поджала? (Ո՞վ եր ցուփ հուփ տուել):

Отвѣты.
Волковъ пугаю.

Волковъ боюсь.

На болотѣ.

«Въ поле».

Тамъ сухо.

Сухо въ полѣ.

Собака хвостъ поджала.

6. ФРАЗЕОЛОГИЯ.

Թարգմանեցէր հայերէն.
Въ полѣ сухо.

Сегодня въ полѣ сухо.

Собака поджала хвостъ.

Я сегодня не пойду въ поле.

Я завтра пойду въ поле.

Я боюсь волковъ.

Я пугаю волковъ въ полѣ.

Мальчикъ! иди къ намъ.

«Не пойду» — Почему? Волковъ боюсь».

Дѣвочка, гдѣ ты живешь?

Ты иди къ намъ въ поле.

— Дѣвочка, иди въ поле, скажы мальчикъ.

— Хорошо, пойду, говоритъ дѣвочка.

Мальчикъ, закрой меня.

Я хочу сегодня лѣкарства.

Я боюсь сегодня.

Թարգմանեցէր ռուսերէն.
Կաշտումը ցամաք է.

Սյուր դաշտումը ցամաք է.

Շունը հուփէ տուել պոչը.

Ես այսօր չեմ գնալ դաշտը.

Ես էրեւոյ կերթամ դաշտը.

Ես վախենում եմ գայլերից.

Ես վախեցնում եմ գայլերին դաշտումը.

«Գանկիկ, արի՛ մեկ մաս»

«Չեմ գալ» — ընչու՞. գայլերից վախեցնում եմ.

Աղջիկ, որտեղ ես կենում.

Դու արի՛ մեկ մաս դաշտը.

Աղջիկ, արի՛ մեկ մաս դաշտը, ասալ մանուկը.

Լա, կը գամ, ասումէ աղջիկը.

Կանուկ, ծածկիր ինձ.

Ես կամենում եմ այսօր դեղ.

Ես վախենում եմ այսօր:

(Չեղանից միքանի նախադասութիւններ շարադրեցէր):

ՎԵՅԵՐՈՐԴ ԴԱՍ.

1. Ր Ն Ա Չ Ի Ր .

Шестой урокъ.

Всякой вещи свое мѣсто.

Серѣжа какъ проснѣтся, такъ и начнѣтъ свой вещи розыскивать: одинъ чулокъ лежитъ у него на стулѣ, другой подъ столомъ; одинъ сапогъ лежитъ подъ кроватью, а другаго и въ комнатѣ нѣтъ. Возится Серѣжа каждое утро, возится и опоздаетъ въ классъ.

2. Буквальный переводъ.

Шестой урокъ.

Վ ե յ ե Ր Ր Ր Ր զ զ աս.

Всякой вещи свое мѣсто.

ամեն բանին իրան տեղը.

Серѣжа какъ проснѣтся, такъ и начнѣтъ свои вещи розыскивать: одинъ чулокъ лежитъ у него на стулѣ, другой подъ столомъ; одинъ сапогъ лежитъ подъ кроватью, а другаго и въ комнатѣ нѣтъ. Возится Серѣжка каждое утро, возится... и опоздаетъ въ классъ.

3. Взаимный переводъ.

ՏԵՂ ԵՐԵՍ Ե.

4. Армянскій переводъ.

Մեն բանին իրան տեղը.

Սարգիսը, երբ զարթնումէ, այն ժամանակը սկսում է

2. БУКВАЛЬНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

Седьмой урокъ.

Եօ Յ ն երրորդ դաս.

Маленькій барабанщикъ.

Փորրիկ Թմբկահար.

Отець купилъ сыну барабанъ, Мальчикъ выбѣ- жалъ на улицу и началъ громко барабанить. Когда онъ барабанилъ изъ сосѣдняго дома вышла старуш- ка, такая худенькая и печальная, и говоритъ маль- чичу: „Дитя моё! мужъ мой болѣнь, ему нуженъ

отдыхъ, а твой барабанъ не даетъ ему уснуть“. Ма- ленькій барабанщикъ заткнулъ палочки за поясъ; побѣжалъ за городъ, въ роццу, барабанилъ тамъ дол- го и громко, распугалъ всѣхъ воронъ и зай- цевъ.

ամիներին: Երբ որ համար մի թմբուկ (դհոյ) առաւ: Մա- նուկը փազեց փողոցը և սկսեց բարձր թմբկահարել: Երբ նա թմբկահարում էր հարևանի տանիցը մի նիհար և տխրած պա-

3. ВЗАИМНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

4. АРМЯНСКИЙ ПЕРЕВОДЪ.

Փորրիկ թմբկահար.

Հայրը իր որդու համար մի թմբուկ (դհոյ) առաւ: Մա- նուկը փազեց փողոցը և սկսեց բարձր թմբկահարել: Երբ նա թմբկահարում էր հարևանի տանիցը մի նիհար և տխրած պա-

ռաւ կնիկ դուրս եկաւ և ասաց անոն-կին „Գառնուկ ջա՛ն, իմ մարդս հիւանդ է, նորան հանգստութիւն է հարկաւոր, իսկ քո թմբուկը նորան չի թողում քնել“. Փորրիկ թմբկահարը իր դռակքը խցկեց թմբկահայտերը, քաղաքից դուրս գնաց, անտառը այնտեղ երկար ժամանակ բարձր թմբկահարեց, վա- խեցրեց բոլոր ագռակներին և նապաստակներին:

5. РАЗГОВОРЪ.

(Սովորեցէք այս հարցական խօսքերը. какой, ая, ое? Ի՞նչպիսի. откуда? որտեղեց):

Вопросы.

Кто купилъ сыну барабанъ? (Ո՞վ առաւ որդու համար թմբուկ).
Что отецъ купилъ сыну? (Հայրը ինչ առաւ որդու համար).
Кто выбѣжалъ на улицу? (Ո՞վ փազեց փողոցը).
Куда мальчикъ выбѣжалъ? (Ո՞ր փազեց մանուկը).
Кто началъ громко барабанить? (Ո՞վ սկսեց բարձր թմբկահարել).
Кто вышла? (Ո՞վ դուրս եկաւ).
Откуда вышла? (Ո՞ր տեղից դուրս եկաւ).
Какая старушка? (Ինչպիսի պա- նաւ կնիկ էր).
Когда вышла старушка? (Ե՞րբ դուրս եկաւ պանաւ կնիկը).
Кому говоритъ старушка? (Ո՞ւմ առաւ պանաւ կնիկը).
Что говоритъ старушка? (Ի՞նչ առաւ պանաւ կնիկը).
Тогда куда побѣжалъ маленькій барабанщикъ? (Ի՞նչ ժամանակը նր փազեց փորրիկ թմբկահարը).
Кто барабанилъ тамъ долго и громко? (Ո՞վ և ի՞նչ թմբկահարում էր այնտեղ երկար ժամանակ և բարձր):

Отвѣты.

Отець купилъ
Отець купилъ сыну барабанъ.
Мальчикъ выбѣжалъ.
Мальчикъ выбѣжалъ на улицу.
Мальчикъ началъ громко бара- банить.
Старушка вышла.
Изъ сосѣдняго дома вышла.
Худенькая и печальная.
Когда мальчикъ барабанилъ.
Старушка говоритъ мальчику.
„Дитя моё! мужъ мой болѣнь....
Тогда маленькій барабанщикъ побѣжалъ за городъ въ роццу.
Маленькій барабанщикъ бараба- нилъ тамъ долго и громко и рас- пугалъ всѣхъ воронъ и зайцевъ.

6. Фразеологія.

Քարդանեցի հայրէն.
 Первый отецъ.
 Отецъ купилъ сыну поясъ.
 Старушка вышла за городъ.
 Твой отецъ купилъ зайцевъ.
 Мальчикъ распугалъ воронъ.
 Маленькій барабанщикъ болѣвъ.
 Докторъ прописалъ ему лѣкарство.
 Маленькій барабанщикъ лежитъ и пьетъ лѣкарство съ трудомъ.
 Мой барабанъ громко барабанилъ.
 Старушка! твой мужъ болѣвъ?
 Мальчику нуженъ отдыхъ.
 Изъ сосѣдняго дома выбѣжалъ мальчикъ и распугалъ воронъ.
 Отецъ заткнулъ сыну за поясъ палочки и не даетъ ему барабанить.
 Барабанщикъ! иди къ намъ въ рошу.
 — Не пойду, волковъ боюсь!
 А ты что дѣлаешь сегодня?
 — Я сегодня погуляю, отецъ купилъ барабанъ.

Քարդանեցի հուսերէն
 Առաջին հայր.
 Հայրը անսէ որդու համար սրտիք.
 Պատաւ կնիկը դուրս եկաւ քաղաքից դուրս.
 Բն հայրը անսէ նապօղոտակներ.
 Մանուկը վախեցրեց աղաւաններին.
 Գործիկ թմրկահարը հիւանդէ.
 Բժիշկը նշանակեց նորա համար դեղ.
 Փոքրիկ թմրկահարը պարկած է: Եւ եւ խմում է դեղը դժուարութիւնով.
 Իմ թմրուկը բարձր էր թմրկահարում.
 Այ պատաւ, քո մարդը հիւանդ է.
 Մանուկին հարկաւոր է հանգստութիւն
 Հարեան տանիցը դուրս վազեց մի մանուկը եւ վախեցրեց աղաւաններին.
 Հայրը որդու զտկուով խցկեց թմրկահայտերը եւ չի թողում նրան թմրկահարել.
 Թմրկահար, արի մեզ մօտ անտառը.
 Չեմ գալ. գայերից վախում եմ.
 Իսկ դու ինչ ես անում այսօր.
 Ես այսօր կը բոսնեմ, հայրս անսէ թմրուկ.

(Չեղանից մի քանի նախադասութիւններ շարադրեցէք):

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԴԵՍ

1. Բ Ն Ս Չ Ի Բ (Текстъ.)
Восьмой урокъ.

Горшокъ котлѹ не товарищъ.
 Кухарка мыла на рѣкѹ глиняный горшокъ и чугунный котелъ; вымыла, да и позабыла. Котелъ и

горшокъ обрадовались случаю, стоворились путешествовать вмѣстѣ и поплыли по рѣкѹ. Но не долго они вмѣстѣ плавали: глиняный горшокъ стукнулся о чугунный котелъ и разбился.

2. Буквальный переводъ.

Восьмой урокъ.

Горшокъ котлѹ не товарищъ.

Кухарка мыла на рѣкѹ глиняный горшокъ и чугунный котелъ; вымыла да и позабыла. Котелъ и горшокъ обрадовались случаю, стоворились путешествовать вмѣстѣ и поплыли по рѣкѹ. Но недолго они вмѣстѣ плавали: глиняный горшокъ стукнулся о чугунный котелъ и разбился.

3. Взаимный переводъ.

4. Армянскій переводъ.

Խեցին պղնձի ընկեր չէ..

Խոհարարուհին գետուճը լուանումէր մի խեցի աման եւ մի չուզունի պղնձ. լուացաւ եւ մոռացաւ: Պղնձը եւ խեցեղէն ամանը ուրախացան այս պատահմունքի վերայ, պայման դրին ճանապարհորդութիւն անել միասին եւ լողացան գետի երեսին: Բայց շատ հեռու չ'էին գնացել լողալով. կաւէ խեցին դիպաւ չուզունի պղնձին եւ կոտրվեց:

5. Разговоръ.

(Սովորեցէք այս հարցական բառերը: Ինչի՞նչ. Կո՞չմի: Ինչի՞նչ վրայով):

Вопросы.	Отвѣты.
Что кухарка мыла? (Ի՞նչ էր լուծում խոհարարուհին):	Глиняный горшокъ и чугунный котель.
Гдѣ кухарка мыла? (Ո՞րտեղ էր լուծում խոհարարուհին):	На рѣкѣ.
Какой горшокъ кухарка мыла? (Ի՞նչպիսի խեցի էր լուծում խոհարարուհին):	Глиняный.
А какой котель? (Ի՞նչ խեցիի պղինձ):	Чугунный.
Что кухарка позабыла? (Ի՞նչ մոռացաւ խոհարարուհին):	Горшокъ и котель.
Чему обрадовались горшокъ и котель? (Ինչի՞նչ համար ուրախացան խեցին եւ պղինձը):	Горшокъ и котель, обрадовались случаю.
Какъ горшокъ и котель сговорились путешествовать? (Ի՞նչպէս խեցին եւ պղինձը պայմանորեն ճանապարհորդել):	Вмѣстѣ.
Почемъ горшокъ и котель поплыли? (Ինչի՞ վրայով խեցին եւ պղինձը լողացին):	По рѣкѣ.
Долго они вмѣстѣ плавали? (Հատ՞ ժամանակ նրանք միմյնի լողացին):	Не долго (или нѣтъ).
Почему они плавали не долго? (Ինչու՞ նրանք երկար ժամանակ չը լողացին):	Потому что глиняный горшокъ стукнулся о чугунный котель и разбился.

6. Фразеология.

Мальчикъ мнѣ товарищъ.	Մանուկը իմ ընկերս է.
Горшокъ мнѣ не товарищъ.	Խեցին իմ ընկեր չէ.
Кухарка мыла котель.	Խոհարարուհին լուծում էր պղինձը.
Дѣвочка мыла чулокъ.	Սղջիկը լուծում էր դուլպայ.
Мальчикъ и дѣвочка обрадовались.	Մանուկը եւ սղջիկը ուրախացան.

Кухарка и лакей сговорились путешествовать вмѣстѣ.
 Дѣвочка позабыла свои книги.
 Я позабыла на стулѣ чулокъ.
 Чулокъ и сапогъ поплыли по рѣкѣ.
 Отецъ и сынъ поплыли по рѣкѣ.
 Они плавали не долго по рѣкѣ.
 Мальчикъ стукнулся о чугунный котель.
 Глиняный горшокъ разбился.
 Глиняный горшокъ разбился потому, что стукнулся о чугунный котель.

Խոհարարուհին եւ ծառայն պայման դրին ճանապարհորդել միասին.
 Սղջիկը մոռացաւ իր գրքերը.
 Եւ մոռացայ անոռի վերայ դուլպաս.
 Գուլպան եւ կոշիկը լողում էին դեռի վերայ.
 Հայրը եւ որդին լողում էին դեռի վերայ.
 Նրանք լողում էին կարճ ժամանակ ընդի վերայ.
 Մանուկը դիպաւ չուգունի պղինձին.
 Կավէ խեցին կոտորվեց
 Կավէ խեցին այն պատճառով կոտորվեց.
 որ դիպաւ չուգունի պղինձին.

(Չեղանկից մի քանի քառյակներ շարադրեցէ՛ք):

ԻՆՆԵՐՈՐԻ ՂԵՍ.

1. ԲՆՈՎԻՐ (Текстъ.)

Девятый урокъ.

Богъ не оставляетъ бѣдныхъ.

Быль вечеръ, сверкали звѣзды, на дворѣ морозъ трещалъ; шелъ по улицѣ малютка: посинѣлъ и весь дрожалъ. «Бѣже!» говоритъ малютка: я прозябъ и ѣсть хочѹ; кто жъ согрѣеть и покормитъ, Бѣже добрый, сиротѹ?»

Шла дорогой той старушка—услыхала сиротѹ, приютила и согрѣла, потомъ ѣсть дала ему, положила спать въ постельку. «Какъ тепло! промолвилъ онъ; заперъ глазки, улыбнулся и заснулъ...»

2. БУРВАЛЬНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

Девятый урокъ.

Богъ не оставляетъ бѣдныхъ.

Աստուած չի թողում անկողս խղճերին.

Быль вечеръ, сверкали звѣзды, на дворѣ морозъ трещаль; шель по улицѣ малютка: посинѣль и

весь — дрожалъ. „Боже!“ говорилъ малютка: я прозябъ и ѣсть хочу; кто жъ согрѣеть и покормить,

Боже добрый, сироту? Шла дорогой той старушка —

услыхала сироту, приютила и согрѣла, потомъ ѣсть

дала ему, положила спать въ постельку. „Какъ тепло!

ло!“ промолвилъ онъ; заперъ глазки, улыбнулся и

заснулъ....

Звѣзды сверкали, когда на дворѣ былъ вечеръ: морозъ трещаль на дворѣ: по улицѣ шель малютка: малютка посинѣль и весь дрожалъ.

„Боже! говорилъ онъ: „Я прозябъ и ѣсть хочу: Той дорогой, гдѣ шель мальчикъ. Сироту.

3. ВЗАИМНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

4. АРМЯНСКІЙ ПЕРЕВОДЪ.

Աստուած անհոգս չ'ի թողում խղճերին.

Երեկոյ էր, աստղերը փայլատակումէին, դուրսը ճայթումը սառնամանիքը. մի մանկիկ գնումէր փողոցով: կապտացել էր և աստիկ զողզողումէր. „Տէր Աստուած“, ասումէր

մանկիկը. ես սառայ և սիրտս հացէ ուզում ուտել: Երբ զէն կը տաքացնի ինձ և կը կերակրի որբիս, բարերար Աստուած: Եւ ճանապարհով մի պառաւ կնիկէր անցկենում, նա լսեց այդ որբի բառերը, տեղ տուեց նորան և տաքացրեց, յետոյ նորան կերակրեց և անկողնում պարկացրեց, որ քնի: „Ինչպէս տաքէ“, ասումէր նա. խփեց աչքերը, ժպտաց և քնեց....

5. РАЗГОВОРЪ.

Вопросы.

Когда сверкали звѣзды? (Երբ էին փայլատակում աստղերը).

Гдѣ былъ вечеръ? (Ուր էր երեկոյ).

Гдѣ морозъ трещаль (Ուր սառնամանիքը ճայթումէր).

Гдѣ шель малютка? (Ինչ տեղովէր գնում մանկիկը).

Кто посинѣль и весь дрожалъ? (Ով էր կապտացել և բոլորովին զողզում).

Что говорилъ малютка? (Ինչ էր ասում մանկիկը).

Какой дорогой шла старушка? (Որ ճանապարհովէր գնում պառաւ կնիկը).

Кого старушка услыхала? (Ումին պառաւ կնիկը լսեց).

Кому ѣсть дала старушка? (Ումին կերակրեց պառաւ կնիկը).

Кого старушка положила спать? (Ումին պառաւ կնիկը պարկացրեց քնի).

Куда старушка положила сироту? (Ուր պարկեցրեց պառաւ կնիկը որբին քնելու).

Что промолвилъ малютка? (Ինչ էր ասում մանկիկը).

Отвѣты.

Звѣзды сверкали, когда на дворѣ былъ вечеръ: морозъ трещаль на дворѣ:

По улицѣ шель малютка: малютка посинѣль и весь дрожалъ.

„Боже! говорилъ онъ: „Я прозябъ и ѣсть хочу:

Той дорогой, гдѣ шель мальчикъ. Сироту.

Сироту.

Ему (այսինքն որբին):

Сироту.

Въ постельку.

„Какъ тепло!“ промолвилъ онъ.

„Какъ тепло!“ промолвилъ онъ.

„Какъ тепло!“ промолвилъ онъ.

„Какъ тепло!“ промолвилъ онъ.

ՏՄԱԿ ԵՒ ՄԻՎԵՐՈՐԴ ԳԼՍ.

1. ԲՆԱԳԻՐ (Текст).

Одиннадцатый урокъ.

Քնտիւի և րաժոնիկի.

Одинъ трудолюбивый и дѣятельный сапожникъ будилъ каждое утро своихъ двухъ работниковъ, какъ только пропоеть քնտիւի. Работники очень сердились на քնտիւի и убили его, думая, что вотъ теперь они будутъ спать дольше; сколько имъ угодно. Но что же вышло? Хозяинъ, не слыша болѣе քնտիւи, и боясь опоздать, сталъ будить работниковъ еще раньше,— часто въ полночь.

2. Вукавалыный переводъ.

Одиннадцатый урокъ.

Քնտիւի և րաժոնիկի.

Արաղաղ և մշակներ.

Одинъ трудолюбивый и дѣятельный сапожникъ

будилъ каждое утро своихъ двухъ работниковъ, какъ րաժոնիկներ առն օր իր երկու մշակներին, հենցъ только пропѣвалъ քնտիւի. Работники очень сердились на քնտիւи и убили его, думая что вотъ теперь они будутъ спать дольше, сколько имъ угодно. Но что же вышло? Хозяинъ, не слыша болѣе քնտիւи, и боясь опоздать: Գլխաօրը, ջը լսելով այնուհետև արաղաղին, և վախելով

опоздать, сталъ будить работниковъ еще раньше,— ուշանալ, սկսեց զարթնեցնել մշակներին առելի կանուխ,—

часто въ полночь.

երբեմն մէջ գիշերին:

3. Взаимный переводъ.

ՏՄԱԿ ԵՐԵՍ 5.

4. Армянский переводъ.

Աքաղաղ և մշակներ.

Մի աշխատասէր և զորժուներայ կոշկակար, աքաղաղ կանչելուն պէս՝ խկոյն զարթնեցնումէր իր երկու մշակներին առն օր: Մշակները շատ սաստիկ բարկացան այդ աքաղաղի վերայ և նորան սպանեցին, կարծելով թէ այնուհետև իրանք շատ կըքնեն, որքան իրանց քէֆնէ: Բայց այդ բանիցը ի՞նչ դուրս եկաւ: Աշկակարը, այնուհետև էլ աքաղաղի ձայնը չը լսելով և վախենալով չը լինի թէ ուշանայ, սկսեց իր մշակներին առելի կանուխ զարթնեցնել,— երբեմն և կէսգիշերին:

5. Разговоръ.

(Սովորեցէք այս հարցական բառերը, за чѣмъ? ընչու. կարելի է սակ և для чего?).

Вопросы.

Какой сапожникъ будилъ своихъ работниковъ? (իր կոշկակարնէր զարթնեցնում մշակներին):
Когда онъ будилъ своихъ работниковъ? (երբ էր նա զարթնեցնում իր մշակներին):
На кого работники сердились? (նա վրայ բարկացան մշակները):
Кого работники убили? (նա սպանեցին մշակները):

Отвѣты.

Трудолюбивый и дѣятельный.
Каждое утро, какъ только пропоеть քնտիւի.
На քնտիւи.
Քնտիւի.

Для чего работники убили пѣтуха? (մշակները սպանեցին արագորին):

Но что же вышло? (բայ կ'նշ դուրս եկաւ):

Почему онъ сталъ будить ихъ раньше? (չա ք'նշու սկսեց նրանց կանխը արթնեցնել):

Работники убили его, думая, что они будутъ спать дольше, сколько имъ угодно.

Вышло то, что хозяинъ сталъ будить работниковъ еще раньше, — часто въ полночь.

Потому что не слыхалъ (չէր լսում) больше пѣтуха и боялся (գիտնումէր) опоздать.

6. ФРАЗЕОЛОГИЯ.

Сапожникъ шьетъ (կարումէ) сапоги.

Отецъ купилъ сыну сапоги.

Сапожникъ нанялъ (փարձեց) двухъ работниковъ.

Трудолюбивый и дѣятельный мальчикъ купилъ азбуку.

Работники въ полночь убили пѣтуха.

Одинъ пѣтухъ каждое утро будитъ работниковъ.

Трудолюбивый мальчикъ боялся опоздать въ классъ.

Я не слыхалъ пѣтуха въ полночь.

Сапожникъ въ полночь шьетъ сапоги мальчику.

Отецъ каждое утро будитъ сына.

Жилъ себѣ пѣтухъ да курочка.

Курочка каждое утро кудахчетъ.

Пѣтухъ сталъ будить работниковъ и они его убили.

Կօշկակարը կօշիկներէ կարում:

Հայրը իր որդու համար կօշիկներ արեալ:

Կօշկակարը փարձեց երկու մշակներ:

Աշխատասէր եւ գործունայ երեխան արեալ արթնարան.

Մշակները կէս գիշերին սպանեցին արագորին:

Մի արագորդ ամէն արեւոտ փարձնեցումէր մշակներին:

Աշխատասէր մանուկը փախումէր ուշանայ դասատուն:

Ես չեմ լսել արագորի ձայնը կէսգիշերին:

Կօշկակարը կէսգիշերին կարումէ կօշիկներ մանուկի համար:

Հայրը ամէն արեւոտ փարձնեցումէր որդուն:

Բնակվումէին մի արագորդ եւ մի հաւ:

Հաւը ամէն արեւոտ կը կապնումէ: Արագորը սկսեց փարձնեցնել մշակներին եւ նորա նորան սպանեցին:

(Չեղանից մի քանի նախադասութիւններ շարադրեցէր):

ՏՈՒՆԵՐԿՈՒԵՐՈՂԻ ԴՆՍ.

ԴՆՍ (Текст):

Двѣнадцатый урокъ.

Столъ и стулъ.

Столъ сдѣланъ столяромъ изъ дѣрева. У стола есть верхняя доска, ящикъ и ножки. Доски у столовъ бывають круглыя и четырехугольныя. Ножки также бывають четырехугольныя или круглыя. У стола четыре ножки. Столъ слѣжитъ къ тому что бы у него сидѣть и писать, класть на немъ книги и другія вещи. Въ ящикъ кладутъ такія вещи, которыя желаютъ сберечь. У ящика есть замѣкъ съ ключомъ для того, чтобы запираеть.

Стулья дѣлаются тоже изъ дѣрева. У стула есть спинка, сидѣнье и ножки. Сидѣнье бываеть простое деревянное, плетѣнное изъ соломы, или ремня, или же мягкое, обитое какою-нибудь матеріею.

2. Буквальный переводъ.

Двѣнадцатый урокъ.

մ ա ն ե ր կ ու ե ր ո ղ դ ու .

Столъ и стулъ.

Սեղան եւ աժու.

Столъ сдѣланъ столяромъ изъ дѣрева. У стола есть верхняя доска, ящикъ и ножки. Доски у столовъ бывають круглыя и четырехугольныя. Ножки также бывають четырехугольныя или круглыя. У стола... (text continues with similar structure to page 58)

3. ВЗАИМНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

ՏԵՍ ԵՐԵՍ 5.

4. АРМЯНСКІЙ ПЕРЕВОДЪ.

Թռչնակ.

Թռչնակը թռչումէ,
 Թռչնակը խաղումէ,
 Թռչնակը երգումէ,
 Թռչնակը թռաւ,
 Թռչնակը խաղաց,
 Թռչնակը արգէն չկայ:

Ո՞ւր էս դու, Թռչնակ,
 Ի՞նչ ես դու, փոքրիկ երգիչ.
 Հեռու երկրում
 Ի՞նչես դնում զդու
 Է այն տեղ երգումես
 Էր երգի էլ դու:

5. РАЗГОВОРЪ.

Вопросы.

Кто летаетъ? (ով է թռչում):
 Кто играетъ? (ով է խաղում):
 Кто поетъ? (ով է երգում):
 Кто летала? (ով թռտ):
 Кто играла? (ով խաղաց):
 Кого ужъ нѣтъ? (ով արգէն չը կայ):
 Гдѣ же птичка или пѣвучка? (որտ
 Թռչնակը կամ փոքրիկ երգիչը):

Отвѣты.

Птичка летаетъ.
 Птичка играетъ.
 Птичка поетъ.
 Птичка летала.
 Птичка играла,
 Птички ужъ нѣтъ.
 Въ дальнемъ краю она гнѣздыш-
 ко вьетъ, тамъ и поетъ она
 свою пѣсню.

6. ФРАЗЕОЛОГИЯ.

Въ полѣ (դաշտում) поетъ птичка.
 Дѣвочка поетъ пѣсню.
 Ты, птичка, вьещь гнѣздышко
 изъ соломъ?
 У меня нѣтъ птички.
 На дворѣ играла дѣвочка.
 Маленькій мальчикъ играетъ
 подь столомъ.
 У птички есть гнѣздышко.
 Въ дальнемъ краю жили себѣ
 дѣдъ да баба.

Դաշտում երգում է Թռչնակը:
 Աղջիկը երգում է երգ:
 ո՞վ Թռչնակ, յարգիցես ճիւղում րոյնը:
 Ես Թռչնակ չ'ունիմ:
 Գուրբը խաղում էր աղջիկ:
 Փոքրիկ մանուկը խաղում է սեղանի
 տակին:
 Թռչնակը ունի րոյն:
 Հեռու աշխարհում բնակվում էին մի
 պապ ու տատ:

Мальчикъ! гдѣ ты? спросилъ
 отецъ.
 «Подъ кроватью» отвѣчалъ маль-
 чикъ.
 Мальчикъ подь кроватью поетъ
 пѣсню.

Մանկիկ, ո՞ր ես դու, հարցրեց հայրը:
 «Մանկակալի տակին եմ, պատասխա-
 նեց մանուկը:
 Մանուկը երգէ կրկում մանկակալի
 տակին:

(Չեղանից մի քանի նախադասութիւններ շարադրեցէք):

ՏՄԱՆՈՒՉՈՐԱԵՐՈՐԴ ԴԵՍ.

1. ԲԵՆԿԻՐ (Текстъ).

Четырнадцатый урокъ.

Пицца и питье.

Безъ пици человекъ умеръ бы отъ голода, безъ
 питья умеръ бы отъ жажды. Человекъ употребляетъ
 въ пицу растенія, мясо животныхъ и соль; пьетъ
 онъ воду, молоко, квасъ, чай, кофе, вино, пиво.
 Самая необходимая пицца есть хлѣбъ. Самое не-
 обходимое, здоровое питье—чистая вода.

2. БУКВАЛЬНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

Четырнадцатый урокъ.

տիւնն էս քրիւ երրորդ դաս.

Пицца и питье.

Ատեկիք եւ խմելիք.

Безъ пици человекъ умеръ бы отъ голода, безъ
 питья умеръ бы отъ жажды. Человекъ употребляетъ
 пицци ербներ և անասնաբանական և աղ,
 խմելիքը ջուր, կեօ, կեօ, շաքարեղեգ, շաքարեղեգ,
 քիմիք և քիմիք:

ВЪ ПИЩУ РАСТЕНІЯ, МЯСО ЖИВОТНЫХЪ И СОЛЬ; ПЬЕТЪ
մէջ ուտելիքի բոյսեր, միս կենդանիների եւ աղ. խմումէ:
ОНЪ ВОДУ, МОЛОКО, КВАСЬ, ЧАЙ, КОФЕ, ВИНО, ПИВО.

Նա ջուր, կաթը, թթուաջուր, թէյ, սուրճ, զինի, դարեջուր:
Самая необходимая пища есть хлѣбъ. Самое не-
վանա հարկաւոր ուտելիք է հացը: Ամենա հար-
обходимое, здоровое питье—чистая вода.
կաւոր, առողջարար խմելիքը—պարզ ջուրը:

3. ВЗАИМНЫЙ ПЕРЕВОДЪ.

4. АРМЯНСКІЙ ПЕРЕВОДЪ.

Ուտելիք և խմելիք.

Առանց ուտելիքի մարդս սովից կը մեռնէր, իսկ առանց
խմելիքի ծարաւութիւնից կը մեռնէր: Մարդս ուտումէ բոյ-
սեր, կենդանիների միս և աղ: Նա խմումէ ջուր, կաթը,
թթուաջուր, թէյ, սուրճ, զինի և դարեջուր:

Ամենահարկաւոր ուտելիքը մարդու համար հացնէ,
իսկ ամենահարկաւոր և առողջարար խմելիքը—պարզ ջուրնէ:

5. РАЗГОВОРЪ.

(Սովորեցէ՛ք այս հարցական բառերը, **безъ** чего? ա-
ռանց ընչի՞, какой, ая, ое? որնէ):

Вопросы.	Отвѣты.
Безъ чего человекъ умеръ бы отъ голода? (Առանց ինչի մարդս սովից կը մեռնէր):	Человекъ умеръ бы отъ голода безъ пищи.
Безъ чего человекъ умеръ бы отъ жажды? (Առանց ինչի մարդս ծարաւութիւնից կը մեռնէր):	Отъ жажды онъ умеръ бы безъ питья.
Что человекъ употребляетъ въ пищу? (մարդս ինչէ ուտում):	Онъ употребляетъ въ пищу рас- тения, мясо животныхъ и соль.

Что человекъ пьетъ? (մարդս ինչէ խմում):
Онъ пьетъ воду, молоко, квасъ, чай, кофе, вино, пиво.

Какая самая необходимая пища? Самая необходимая пища—хлѣбъ
(որնէ ամենահարկաւոր ուտելիքը):

Какое самое необходимое и здо- Самое необходимое, здоровое
ровое питье? (որնէ ամենահար-
կաւոր եւ առողջարար խմելիքը):
питье—чистая вода.

6. ФРАЗЕОЛОГІЯ.

Бѣдный (աղքատ) человекъ умеръ отъ голода и жажды. Աղքատ մարդը մեռում սովից եւ ծա-
րաւութիւնից:

Дай бѣдному (աղքատին) пищи и питья. Աղքատին ուտելիք եւ խմելիք տու՛ր:

Мальчикъ умеръ бы, но ему до- Մանուկը կը մեռնէր, բայց բժիշկը
торъ далъ горькаго лѣкар- նորան գուր զեղ տուց եւ մանուկը
ства, и мальчикъ сталъ здо- առողջացաւ:

Вода необходимое питье, а чай, ջուրը ամենահարկաւոր խմելիքէ, իսկ
кофе, и вино—прихоть (բն- թէյը, սուրճը եւ զինի բնապաշտու-
պաշտութիւն): безъ нихъ (առանց նիսն է. առանց նոցա մարդս ծա-
անց) человекъ не умретъ (չի րաւութիւնից չէր մեռնիր):

Мясо животныхъ—здоровая пи- կենդանիների միսը առողջարար ու-
ща. տելիքէ:

У него нѣтъ пищи. Նա կերակուր չունի:
Мама пьетъ кофе. Մայրը խմում է սուրճ.

Трудолюбивый и дѣятельный че- Աշխատասուր եւ դրժունեաց մարդս չի
ловекъ не умретъ отъ го- մեռնել սովից եւ ծարաւից:

Отецъ купилъ воды, молока, чаю, շաքրը առաւ ջուր, կաթը, թէյ, թթու-
квасу, кофе, вина, и пива. ջուր, սուրճ, զինի եւ դարեջուր:

Дай мнѣ воды и молока. Ինձ ջուր եւ կաթը տու՛ր:

(Զեզանից մի քանի նախադասութիւններ շարադրեցէք):

ՏՄԱՆՈՒՆԻԵՐՈՐԴ ԴՍԱ.

1. Բ Ն Ա Գ Ի Բ. (Текстъ).

Пятнадцатый урокъ.

Какъ строятъ дома.

Деревянные дома строятъ плотники изъ бревенъ. Каменные дома кладутъ каменщики изъ кирпичей и изъ тесаннаго камня. Прежде всего кладутъ фундаментъ. На фундаментъ выводятъ стѣны. Въ стѣнахъ оставляютъ отверстія для дверей и оконъ. Когда стѣны выведены, то кладутъ на нихъ балки; въ балки укрѣпляютъ стропила; на стропилахъ стелютъ крышу. Крыши бываютъ покатыя, чтобы дождь на нихъ не задерживался. Крыши дѣлаются или изъ желѣза, или изъ теса, или изъ соломы. Потомъ настелятъ полы и потолки, поставятъ печи, навѣсятъ двери, вставятъ окна, обиваютъ стѣны обоями, и домъ готовъ для житья.

2. Буквальный переводъ.

Пятнадцатый урокъ.

Какъ строить дома.

Ի նշարներն շինում են:

Деревянные дома строятъ плотники изъ бревенъ.

Փայտեայ տները շինում են հիւսնորը գերաններից:

Каменные дома кладутъ каменщики изъ кирпичей и

քարէ տները շինում են կարգատուները աղիւսներից և

изъ тесаннаго камня. Прежде всего кладутъ фунда-

տաշած քարից: Առաջ ամենրանից շինում են հիմքը:

ментъ. На фундаментъ выводятъ стѣны. Въ стѣнахъ оставляютъ отверстія для дверей и оконъ. Когда стѣны выведены, то кладутъ на нихъ балки; въ балки укрѣпляютъ стропила, на стропилахъ стелютъ крышу. Крыши бываютъ покатыя, чтобы дождь на нихъ не задерживался. Крыши дѣлаются или изъ желѣза, или изъ теса, или изъ соломы. Потомъ настелятъ полы и потолки, поставятъ печи, навѣсятъ двери, вставятъ окна, обиваютъ стѣны обоями, и домъ готовъ для житья.

3. Взаимный переводъ.

Տ Ե Ս Ե Ր Ե Ս 3.

4. Армянскій переводъ.

Ի նշարէն ևն շինում են:

Փայտեայ տները հիւսնորներն շինում գերաններից, իսկ քարէ տները կարգատուներն շինում աղիւսներից և տաշած քարերից: Առաջ ամենրանից առաջ շինում են հիմքը, հիմքի վերայ շինում են պատերը: Պատերի մէջը դռների և լուսամուտների համար բացուած տեղերն թողնում: Արբ որ պատերը

տերը շինում աւարտումեն, այն ժամանակը նոցա վերայ դնումեն գերաններ, որոնց վերայ հաստատումեն ծածկոցի գերանակապները: Ծածկոցի գերանակապների վերայ ծածկումեն տանիքը: Տանիքները զառիվայրեն լինում այնոր համար, որ անձրևաջուրը նոցա վերայ չը կանգնի: Տանիքները շինում են կամ երկաթից, կամ տախտակից, կամ յարդից: Յետոյ շինումեն տախտակամաճը և առաստաղը, շինումեն փառարաններ, կահսենանում դռները, գնումեն լուսամուտները, պատերին կպցնումեն նկարած թղթեր—և սուներ պատրաստէ բնակութեան համար:

5. РАЗГОВОРЪ.

Вопросы.

- Кто строитъ деревянные дома?
- Изъ чего плотники строятъ дома?
- Кто кладетъ (строитъ) каменные дома?
- Изъ чего каменщики кладутъ дома?
- Что прежде всего кладутъ каменщики?
- Что каменщики выводятъ на фундаментъ?
- Для чего въ стѣнахъ оставляютъ отверстія?
- На что кладутъ балки?
- Что укрѣпляютъ въ балки?
- На чемъ стелютъ крышу?
- Какія бываютъ крыши?
- Для чего?
- Изъ чего дѣлаются крыши.
- Когда домъ совсемъ готовъ?

Отвѣты.

- Деревянные дома строятъ плотники.
- Плотники строятъ дома изъ бревенъ.
- Каменные дома кладутъ каменщики.
- Каменщики кладутъ дома изъ кирпичей и изъ тесаннаго камня.
- Они прежде всего кладутъ фундаментъ.
- Они на фундаментъ выводятъ стѣны.
- Отверстія оставляютъ для дверей и оконъ.
- На стѣны.
- Стропила.
- На стропилахъ.
- Покатыя.
- Чтобы на нихъ не задерживался дождь.
- Изъ желѣза, теса или же изъ соломы.
- Когда настелютъ полы и потолки, вставятъ окна. . . .

6. ФРАЗЕОЛОГІЯ.

Столяры дѣлаютъ столы и стулья.
 Нашъ домъ дѣлали плотники, а вашъ каменщики.
 Изъ кирпичей дѣлаютъ печи.
 Стѣны дома дѣлаютъ изъ дерева и изъ тесаннаго камня.
 Фундаментъ кладутъ изъ камня.
 Дома не строятъ безъ дверей и оконъ.
 Наши стѣны выведены изъ камня.
 Мальчикъ и дѣвочка кладутъ на столъ камни (пары).
 На дворѣ идетъ сильный (шумный, горлый) дождь.
 Дождь не задерживается на покатыхъ крышахъ.
 Наша крыша сдѣлана изъ жельза.

Հիւսնորը շինում են սեղաններ եւ աթոռներ:
 Մեր սուներ հիւսնորն են շինել, իսկ ձերը կաղատոսները:
 Աղիւսներից շինում են փառարաններ:
 Տան պատերը շինում են փայտից եւ աշտած քարից:
 Հիւրը գնում են քարից:
 Առանց դռների եւ լուսամուտների տներ չեն շինում:
 Մեր պատերը շինած են քարից:
 Մանուկը եւ աղջիկը սեղանի վերայ քարեր են դնում:
 Գուրբը սամթիկ անձրեւէ դախ:
 Անձրեւը դառիվայր տանիքների վերայ չի կանգնում:
 Մեր տանիքը երկամից է, շինած:

(Զեղանից մի քանի նախադասութիւններ շարադրեցէք):

ՏՄՆՈՒԿՑՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ.

4. ԲՆԱԳԻՐ (Текстъ).

Шестнадцатый урокъ.

Хлѣбъ.

Хлѣбъ пекутъ или сами хозяева, или хлѣбники.
 Пекутъ хлѣбъ изъ тѣста.
 Тѣсто мѣсятъ изъ муки, воды и дрожжей. Муку мѣлетъ мельникъ на мельницѣ изъ хлѣбныхъ зѣренъ.
 Хлѣбныя зѣрна созрѣваютъ на поляхъ, въ колѣсьяхъ хлѣбныхъ растеній. Поля обрабатываются крестьяна-

ми. Крестьяне па́шутъ поле и сѣютъ хлѣбъ; но Богъ его раститъ. Богъ посылаетъ лѣто, дождь, тепло и ясное солнце.

2. Буквальный переводъ.

Шестнадцатый урокъ.

Хлѣбъ.

Հար.

Хлѣбъ пекутъ или сами хозяева, или хлѣбники.

Հարը Թխումեն կամ իրանք տերերը, կամ հացաձուլիները:

Пекутъ хлѣбъ изъ тѣста.

Թխումեն հարը խմորից:

Тѣсто мѣсятъ изъ муки, воды и дрожжей. Муку

Խմորը հումքումեն արտրից, ջրից և խաշից: Արտրը

мелетъ мельникъ на мельницѣ изъ хлѣбныхъ зѣренъ.

արտմէ ջաղացապանը վրայ ջրադրի հացի հատիկներից:

Хлѣбныя зѣрна созрѣваютъ на поляхъ, въ колосьяхъ

Հացի հատիկները հումքումեն վրայ դաշտերի մէջ հասկերի

хлѣбныхъ растений. Поля обрабатываются крестьяна-

հացի բոյսերի: Գաշտերը մշակվումեն զիւղացիներ-

ми. Крестьяне па́шутъ поле и сѣютъ хлѣбъ; но Богъ

բոյ: Գիւղացիները վարումեն դաշտը և ցանումեն հաց. բայց Աստուած

его раститъ. Богъ посылаетъ лѣто, дождь,

տարան անձեցնում, բուստցանում: Աստուած արտրիկումէ օրհաստ, և անձրև,

тепло и ясное солнце.

արտրիկն և օրհաստ արևակ:

3. Взаимный переводъ.

4. Армянскій переводъ.

Հար.

Հարը կամ տաննեն Թխում, կամ Հացարարացումը (Հացաթուխները): Հարը խմորից են Թխում:

Հարը հումքումեն արտրից, ջրից և խաշից: Արտրը ջաղացապանն է արում ջրաղացումը ցորենից. Գրները արտբումեն է հասնում հասկերի մէջ: Արտերը զիւղացիները են վարում: Գիւղացիները վարումեն արտերը և ցանումեն ցորեն. բայց Աստուած տարան բուստցանում անձեցնում է: Աստուած ուղարկում է օրհաստ, անձրև, տաքութիւն և պայծառ արև:

5. Разговоръ.

Вопросы.

Отвѣты.

Кто пекутъ хлѣбъ?

Хлѣбъ пекутъ или сами хозяева или хлѣбники.

Изъ чего пекутъ хлѣбъ?

Хлѣбъ пекутъ изъ тѣста.

Изъ чего мѣсятъ тѣсто?

Тѣсто мѣсятъ изъ муки, воды и дрожжей.

Кто, гдѣ и изъ чего мелетъ муку?

Муку мелетъ мельникъ на мельницѣ изъ хлѣбныхъ зеренъ.

Гдѣ созрѣваютъ хлѣбныя зерна?

Хлѣбныя зерна созрѣваютъ на поляхъ.

Какъ созрѣваютъ хлѣбныя зерна?

Они созрѣваютъ въ колосьяхъ хлѣбныхъ растений.

Кѣмъ обрабатываются поля?

Поля обрабатываются крестьянами.

Что дѣлаютъ крестьяне?

Крестьяне па́шутъ поле и сѣютъ хлѣбъ.

А кто раститъ хлѣбъ?

Его раститъ Богъ.

Какимъ—образомъ Богъ раститъ хлѣбъ.

Онъ посылаетъ лѣто, дождь, тепло, и ясное солнце.

6. ФРАЗЕОЛОГИЯ.

Кухарка пекетъ хлѣбъ.

Я хочу хлѣба.

Мельникъ испочкался (սպախակ-
վել) въ муку.

На поляхъ созрѣваютъ зерна.

Кухарка мѣситъ на столѣ тѣсто.

Наши крестьяне хорошо обрабо-
тываютъ свои поля.

Настало (սկսիտ) лѣто свѣтитъ
(սրբակրում է) ясное солнце.

Намъ бываетъ тепло, когда свѣ-
титъ ясное солнце.

Сегодня шелъ сильный дождь.

Я не пойду сегодня гулять, по-
тому что идетъ сильный
дождь.

Խոհարարուհին հացէ Թխում:

Ես հացիմ ուզում:

Չաղաղարանը ալիւրի մէջ սպախակով է:

Գաշտերումը հասնում են հասիկները:
Խոհարարուհին հոսնոցով սեղանի վե-
րայ խմոր:

Մեր դիւղագիները լաւ են մշակում
իրանց դաշտերը:

Հասնում ամառը:

Կրկնորումէ պայծառ արեղակը:

Մեզ համար տաք է լինում, երբ պայ-
ծառ արեղակը լուսանում է:

Այսօր սաստիկ անձրև էր գալիս:

Ես այսօր չեմ գնալ զբօսելու, քանի-
հետեւ սաստիկ անձրև է գալիս:

(Չեզանից մի քանի նախադասութիւններ շարադրեցէ՛ք):

2

НАША КЛАССОВАЯ ДОСКА

Наша классова доска (1) в большой комнате (2). В этой комнате есть стол (3) и четыре стула (4). Перед учениками лежат грифельные доски (5). На грифельных досках пишут грифель (6). Учитель учит. Ученики учатся. Учитель спрашивает. Ученики отвечают. Одни ученики пишут, другие читают, третьи рисуют (9).

ԵՐՐԱԳՐ ՄԱՍԻՐ.

Учитель сидит на стульях, за столом. Ученики сидят на скамейках (3). Возле (4) учителя стоит большая классная доска (5). На классной доске пишут мелом (6). Перед учениками лежат грифельные доски (7). На грифельных досках пишут грифель (8). Учитель учит. Ученики учатся. Учитель спрашивает. Ученики отвечают. Одни ученики пишут, другие читают, третьи рисуют (9).

ԵՆ ՍԿՈՒԼ.

Братъ пришёлъ домой изъ школы (1).

„Что у васъ тамъ дѣлается?“ спросила его маленькая сестра.

И братъ разскажалъ (2) сестрѣ всё, что дѣлается въ школѣ:

Учитель сидитъ на стульяхъ, за столомъ. Ученики сидятъ на скамейкахъ (3). Возлѣ (4) учителя стоитъ большая классная доска (5). На классной доскѣ пишутъ меломъ (6). Передъ учениками лежатъ грифельныя доски (7). На грифельныхъ доскахъ пишутъ грифель (8). Учитель учитъ. Ученики учатся. Учитель спрашиваетъ. Ученики отвѣчаютъ. Одни ученики пишутъ, другіе читаютъ, третіе рисуютъ (9).

(1) սաստիկ, (2) պատմեց, (3) նստարանների վերայ, (4) մոտ, (5) դասատան սխառակ կամ դրաստատակ, (6) կա-
կիճով, (7) քարատատակ, (8) քարէ պիլի, (9) նկարում են:

2.

НАШЪ КЛАССЪ.

ՄԵՐ ԿԼԱՍՍՈՒՆԵՐ:

Нашъ классъ помѣщается (1) въ большой комнатѣ (2). Въ этой комнатѣ есть полъ (3), потолокъ (4) и четыре стѣны (5), двѣ покороче (6) и двѣ подлиннѣе (7). потолокъ выщекатурень (8), полъ выкрашенъ (9) жёлтою (10) краскою (11), стѣны обиты (12) сѣни-ми (13) обоями (14). Въ стѣнахъ продѣланы (15) двѣри и окна: въ окна проходитъ (16) свѣтъ (17), а въ двѣри входятъ люди. Въ одномъ углу (18) комнаты виситъ (19) образъ (20), въ другомъ—стоитъ круглая (21) печка (22), въ третьемъ—шкафъ (23) для учеб-ныхъ (24) вещей, а въ четвертомъ классная доска. По среди (25) комнаты скамейки для учениковъ. Пе-редъ скамейками столъ и стулъ для учителя.

- (1) Տեղափոխված է,
- (2) սենյակ,
- (3) ամրացված է,
- (4) օձորք,
- (5) պատեր,
- (6) աւելի կարճ,
- (7) աւելի երկար,
- (8) սրած է,
- (9) ներկած է,
- (10) դեղին,
- (11) ներկով,
- (12) կպ-րած է,
- (13) կապույտ,
- (14) ձև անկար թղթերով,
- (15) բաց է արած,
- (16) մտնում է,
- (17) լոյս,
- (18) անկիւնում,
- (19) կախ է արած,
- (20) պատկեր,
- (21) բոլորակաձև,
- (22) վառարան,
- (23) պահարան,
- (24) դասական,
- (25) մէջ տեղ:

3.

КЛАССНАЯ ДОСКА.

ԿԼԱՍՍՈՒՆԵՐ:

Классная доска сдѣлана (1) столяромъ (2) изъ дѣрева и выкрашена чёрною (3) краскою. Она имѣетъ

четырёхъ—угольную (4) форму (5), стоитъ на раз-движныхъ (6) ножкахъ, или виситъ на стѣнѣ. Клас-сная доска всегда (7) остаётся въ классѣ. На ней пи-шутъ мѣломъ.

- (1) շինած է,
- (2) հիւշար (գուրգար),
- (3) սև,
- (4) քառանկյունի,
- (5) ձև,
- (6) շարժունոյ,
- (7) միշտ:

4.

ГРИФЕЛЬНАЯ ДОСКА.

ԿԼԱՍՍՈՒՆԵՐ:

Грифельная доска высѣчена (1) каменщиками (2) изъ шифернаго камня (3); а столяръ обдѣлалъ (4) ка-мень въ деревянную (5) рамку (6). Грифельныя доски лежатъ (7) на скамьяхъ передъ учениками. Ученики уносятъ (8) свои доски домой. На грифельной доскѣ пишутъ грифелемъ.

- (1) Տաշած է,
- (2) քարտաշ,
- (3) սալաքարից,
- (4) պատկ է
- (5) փայտեայ,
- (6) շրջանակ,
- (7) դրածն,
- (8) տանում են:

5.

НАШЪ ДОМЪ.

ՄԵՐ ԿՆԱՅԵՐ:

У насъ домъ большой, каменный о двухъ эта-жахъ и съ желѣзною крышею (1). Въ немъ много комнатъ: зала (2), гостиная (3), столовая (4), спальня (5), кабинетъ (6), дѣтская (7), передная (8), кухня (9), и кладовая (10). Въ дѣтской мы учимся. Она большая комната. Въ ней есть полъ, потолокъ и че-тыре стѣны: двѣ покороче, а двѣ подлиннѣе. Полъ выкрашенъ жёлтою краскою; потолокъ выбѣленъ;

стѣнны обиты обоями. Въ дѣтской двѣ дѣри и четы-
ре окна. Окна у насъ большія, а потому въ комнатахъ
очень свѣтло (11). Въ одномъ углу дѣтской стоитъ
желѣзная (12) печь, а въ другомъ—шкафъ для нашихъ
книгъ, тетрадей и другихъ учебныхъ вещей. По среди
комнаты столъ. Вокругъ стола разставлены (13) сту-
лья. По стѣнамъ висятъ картины.

(1) կտուր, (2) դահլիճ (3) հիւանոց, (4) սեղանատուն,
(5) ննջարան, (6) անանձնասենեակ, (7) մանկանոց, (8) նախ-
ասենեակ, (9) խոհանոց, (10) մսուան, (11) լոյս է, (12) երկա-
թեայ, (13) շարված են:

6.

ОДЕЖДА.

Одежду шьютъ (1) изъ холста (2), изъ сукна (3)
изъ различныхъ (4) матерій (5), изъ кожи (6). Изъ холста
шьютъ бѣлье (7). Холстъ ткуть (8) изъ нитокъ (9).
Нитки прядутъ (10) изъ пеньки (11) или изъ льна (12).
Лёнъ и пенька растутъ на поляхъ и огородахъ (13).

Ситцеъ (14) ткуть также изъ нитокъ. Нитки для
ситца прядутъ изъ хлопчатой бумаги (15). Хлопчатая
бумага растётъ (16) на вустахъ (17) въ тепломъ (18)
краю (19).

Сукно и шерстяныя (20) матеріи дѣлаютъ изъ шер-
стяныхъ нитокъ на фабрикахъ (21). Шерстяныя
нитки прядутъ изъ шерсти. Шерсть стригутъ (22) съ
овецъ (23).

Шёлковыя (24) матеріи (25) ткуть изъ шёлку.
Шёлкъ дѣлаютъ шелковичные червяки (26).

видъ Сапоги (27), башмаки (28) и валѣши (29) шьютъ
сапожники (30) изъ кожи. Сапожный товаръ (31) вы-
дѣливаютъ (32) кожевники (33) изъ лошадиныхъ (34),
волловыхъ (35), бараньихъ (36) и козловыхъ (37) кожъ.
Шубы (38) шьютъ шубники (39) изъ мѣховъ (40);
мѣха выдѣливаютъ скорняки (41) изъ шкуръ (42) пуш-
ныхъ (43) звѣрей (44): медвѣдей (45), лисицъ (46), вѣ-
лицъ (47). Тулупы (48) дѣлаютъ изъ бараньихъ и
овечьихъ (49) шкуръ.

(1) Վարումեն, (2) քաթան, (3) մահուդ, (4) զանազան,
(5) գործուածներ, (6) կաշի, (7) սպիտակեղէններ, (8) գործու-
մեն, (9) թելեր, (10) մանուկներ, (11) կանեփ, (12) վուշ, (13) պար-
տէղներ, (14) չիթ, (15) բամբակ, (16) բուսնումէ, (17) թուփ,
(18) տաք, (19) կողմ, (20) բրթեղէն, (21) գործատներ, (22) խու-
րումներ, (23) ոչխար, (24) մետաքսեղէն, (25) գործուածները,
(26) պարեշուժի որդը, (27) կոշիկ, (28) մաշիկ, (29) կրկնա-
կոշիկ, (30) կոշակար, (31) պարանք, (32) շինումներ, (33) դա-
բաղ, (34) ձիու, (35) եղի, (36) գառի, (37) այծի, (38) մուշ-
տակ, (39) մուշտակակար, (40) մորթեղէն, (41) մորթեգործ,
(42) մորթի, (43) մազաւոր, (44) դաղան, (45) արջ, (46) աղու-
էս, (47) կզնաքիս, (48) թուլուփ, (49) ոչխարի:

7.

НАШЕ СЕМЕЙСТВО. (1) տեղիմուտը գնչկերտ:

Насъ въ семьѣ не малò: отецъ, мать да пятеро дѣ-
тей: Вася, Оля, Петя, Надя и я. Всѣ мой братья и
сѣстры старше (1) меня. Есть у насъ и бабушка (2),
но она живётъ (3) у дядинки. Была у насъ и те-
тушка, но она умерла (4), мамаша очень любитъ

насъ живѣхъ. Она постоянно (5) хлопчетъ (6) для насъ то въ вѣхнѣ, то въ подвѣлѣ (7) то въ кладовой; а какъ только найдетъ (8) свободное (9) время, то учитъ насъ грамотѣ (10) и молится (11). Папаша же очень много трудится (12) для насъ, я не знаю, какъ бы мы жили безъ него: вѣдь онъ намъ зарабатываетъ (13) и одежду и пищу (14). Была еще у меня сестрица, да она умерла: её снесли (15) на кладбище (16) и похоронили (17). Мамаша до сихъ поръ плачетъ (18) о маленькой Лизѣ. Лѣтомъ (19) когда мы были на кладбищѣ, мамаша мнѣ показала (20) зеленый (21) холмикъ (22) и сказала: „это могила (23) Лизы“.

(1) ածենից մեծ, (2) մեծ մայրը, (3) կենում է, (4) մեծ առ, (5) միշտ, (6) հոգս է անում, (7) սարդափում, (8) զանում է, (9) ազատ, (10) կարգալ ու դրել, (11) աղօթք անել, (12) աշխատում է, (13) աշխատանքով ճարում է, (14) կերակուր, (15) տարան, (16) հանգստարան, (17) թաղեցին, (18) լալիս է, (19) ամառը, (20) ցոյց տուեց, (21) կանանչ, (22) բլրակ, (23) գերեզման:

8.

САПОЖНИКЪ

ԿՕՇԿԱՎԱՐ:

Сапожникъ снимаетъ (1) мѣрку (2) съ ногъ. По этой мѣркѣ дѣлаетъ онъ изъ дерева колодку (3). Острымъ (4) ножомъ выкроить онъ изъ кожи верхъ сапога и голенище, размочить (5) ихъ въ водѣ и прибьетъ (6) гвоздиками (7) на колодку. Когда кожа высохнетъ (8) на колодкѣ, то приметъ (9) форму са-

пога, и тогда сапожникъ снимаетъ сапогъ съ колодки и пришиваетъ къ нему подошву. (10) Подошву выкраиваетъ (11) сапожникъ изъ толстой (12) бычачьей (13) кожи. Шьетъ сапожникъ не иглою (14), а шиломъ (15); проколетъ (16) шиломъ дырочку (17) и проденетъ (18) въ нее дратву (19). Дратва дѣлается изъ крѣпкихъ (20) нитокъ, просмоленныхъ смолою (21). Чтобы дратву удобнѣе (22) было вдѣвать, къ ней привязываютъ (23) твердую свинью (24) щетинку (25). Пришивъ подошву, сапожникъ придѣлываетъ (26) каблукъ (27) и вбиваетъ въ него гвоздики; потомъ пришиваетъ къ голенищамъ (28) ушки (29), чернить сапоги чистить ихъ ваксою и несетъ потому, кто заказываетъ (30).

(1) վերէ առնում, (2) չափս, (3) կաղնուպար, (4) սուր, (5) թրջում է, (6) մեխում է, (7) մեխերով, (8) չորանում է, (9) ստանում է, (10) ներբան, (11) ձևում է, (12) հաստ, (13) եղև, (14) սանով, (15) բզով, (16) ծախում է, (17) ծակ, (18) անցեկացնում, (19) ձիւթած թել, (20) պինդ, (21) ձիւթ, (22) յարմար, (23) կապում են, (24) խողի, (25) ստե, (26) կպցնում է, (27) կրունկ (28) անկարուրդ կօշկի վեղ, (29) կօշկի ականջ (30) ձև ել է սուել:

9.

ПОСУДА

Посуда бываетъ деревянная, глиняная (1), стеклянная (2), жестяная (3), желѣзная (4) мѣдная (5). Изъ дерева дѣлаютъ миски (6), ушатъ (7), ведра (8), бочки (9). Миски вырѣзываютъ (10) рѣзчики (11); ведра, ушатъ и бочки набиваютъ (12) бочары (13).

Изь простой глины (14) горшечники (15) дѣлають (16) горшки (17), кувшины (18), простыя тарелки (19) и миски. Изъ фарфоровой (20) глины дѣлають на фабрикахъ (21) чашки (22), чайники (23) блюда (24) и хорошия тарелки. Изъ стекла дѣлають на стекляннхъ заводахъ (25) стаканы (26), бутылки (27) графыны (28). Изъ желѣза (29) чугуна (30) и жести дѣлають котлы (31), чугуны (32), ковши (33), кофейники (34). Изъ мѣди мѣдникъ (35) дѣлаеть самовары (36) и кастрюли (37). Мѣдную посуду лудильщики (38) покрываютъ (39) полудою (40). Безъ полуды на мѣдной посудѣ появляется ядовитая (41) зелень (42).

(1) կաւեայ, (2) ապակեայ, (3) երկաթեայ, (4) երկաթեայ, (5) պղնձեայ, (6) քրեղան, (7) ջրի աման, (8) ջրհանաման, (9) տակառ, (10) կարումեն, (11) քանդակագործներ, (12) շինումեն, (13) տակառագործներ, (14) կաւ, (15) բրուաներ, (16) շինումեն, (17) խեցի, (18) կթեր, (19) տակառներ, (20) ճենապակեայ, (21) գործատուն, (22) պնակներ, (23) թէյամաններ, (24) սիւսետներ, (25) գործարան, (26) բաժակներ, (27) շէշեր, (28) լայնափոր շէշեր, (29) երկաթ, (30) չուգուն, (31) պղնձներ, (32) չուգունեղէններ, (33) ըմպանակ, (34) սրճամաններ, (35) պղնձագործ, (36) սամավար, (37) կաթսաներ, (38) կլեկշիններ, (39) քրումեն, (40) կլեկ, (41) թոււաւոր, (42) ժանկ:

10.

Городской мальчикъ и крестьянинъ. (Викторъ, сынъ богатыхъ родителей (1), безвыѣдно

(2) жившихъ въ городѣ (3), въ первый разъ пональ (4) въ деревню (5). Гуляя (6) по полямъ, онъ оставился (7) посмотреть на полевья работы (8).

„Что, мужичекъ (9) тяжела (10) работа?“ спросилъ онъ крестьянина (11), шедшаго (12) за сохой (13). — Тяжела, даплата (14) хороша, отвѣчалъ крестьянинъ.

„Для чего ты землю такъ разрываешь (15)?“ — А для того, чтобы её хорошенько дождикомъ (16) смочило (17) и солнышкомъ пригрѣло (18). Да и сѣмя (19) то лучше (20) улегается (21).

„А какде сѣмя тутъ посѣется (22)?“ — Пирожное (23).

„Да ты, я вижу, (24) шутникъ (25), такого и сѣмени нѣтъ“.

— Какъ, нѣтъ; вѣдь пироги-то пекутся (26) изъ пшеничной (27) муки (28), а пшеница родится отъ посева (29).

„А что это за растѣние на томъ полѣ, вонъ съ голубенькими (30) цвѣточками?“ спросилъ опять Викторъ.

— А это рубашки (31) растуть.

„Какъ, рубашки?“

— Да такъ... это лёнъ, изъ котораго прядутъ нитки и ткутъ полотно, а изъ полотна, вѣстимо (32) шьются рубашки.

„Ужъ не растётъ-ли тутъ на поляхъ и сукно, изъ котораго сшить мой сюртукъ?“ спросилъ опять Викторъ насмѣшливо (33).

— А какъ-же? возразилъ (34) крестьянинъ:—не

только растётъ, но и бѣгаетъ (35) по лугамъ. Вѣдь сукно—го выдѣлывается (36) изъ овечьей шерсти.

„Да ты, пожалуй (37) скажешь, что и сапоги мои тутъ растутъ.“

— Растутъ и они; поди (38) на скотный (39) дворъ (40), такъ и увидишь, какъ тамъ голенища съ подопшвами гуляютъ. Да кстати (41) найдешь тамъ и завтракъ (42), свой, и обѣдъ, и ужинъ, сказалъ крестьянинъ смѣясь и сталъ понукать (43) остановившуюся (44) лошадь (45).

А Викторъ пошелъ домой задумавшись (46).

- (1) ճնողներ, (2) առանց ուրիշ տեղ գնալու, (3) քաղաք, (4) պատահել, (5) դիւր, (6) զբօսներ, (7) կանգնեց, (8) մշակութիւն, (9) սամիկ, (10) ծանրէ, (11) դիւրացի, (12) գնացող, (13) արօր, (14) վարձ, (15) պատասել, (16) անձրև, (17) թրջել, (18) տորանալ, (19) սերմը, (20) աւելի լաւ, (21) պարկել, (22) ցանկիլ, (23) կախիկազատ, (24) տները, (25) դաւարճախօս, (26) թիֆլիս, (27) ցորեան, (28) ալիւր, (29) ցանկ, (30) կապուտակ, (31) շապիկ, (32) յայտնի բանէ, (33) ծաղրել, (34) պատասխանեց, (35) վազել, (36) շինել, (37) եթէ կամենաս, (38) գնա, (39) անանոյ, (40) բակ, (41) ՚ի դէպ, (42) նախաճաշիկ, (43) քշել, (44) կանգնած, (45) ձի, (46) խոր մտածել:

СТИХИ. ԱՏՄԵՄՐԱՐ:

ПРИГЛАШЕНИЕ ВЪ ШКОЛУ.

Дѣти въ школу собирайтесь!
Пѣтушокъ пропѣлъ давно!
Попроворѣи одѣвайтесь!
Смотритъ солнышко въ окно.

Человѣкъ и звѣрь, и птичка—
Все берется за дѣла;
Съ нѣшей тащится букашка;
За медкомъ летитъ пчела.

Ясно поле, веселье лугъ;
Лѣсъ проснулся и шумитъ,
Дятель нѣсомъ: тукъ да тукъ!
Звѣнокъ иволга кричитъ.

Рыбаки ужъ тащутъ сѣти;
На лугу коса звенитъ . . .
Помолясь, за книгу дѣти!
Богъ лѣниться не велитъ.

2
УТРЕННЯЯ ПѢСНЯ.

Встань по утру, не лѣнись!
Мыломъ вымойся, утрись:
Кто растрепанъ, не умьй,
Тотъ собой людей смѣшитъ.

Зубы, дёсны крѣпче три,
И снаружи и снару;
Чистымъ грѣбнемъ причешись,
Да и Богу помолись.

Долго спать тебѣ не впрокъ,
Лишь забудешь про урокъ;
Ты за книжку—повторить,
А ужъ начали звонить.

Знай заранѣе, что взять,
Врѣмени чтобъ не терять,
Въ классъ когда идти велятъ,
Тутъ ужъ нѣкогда искать.

То забылъ налить чернилъ,
То пера не очинилъ;
Книжку бросилъ безъ пути,
А потомъ и не найти.

Не въ порядкѣ что лежитъ,
Подъ руку само бѣжитъ,
Въ классѣ быть, такъ не зѣвать,
А стараться понимать!

Кто зѣваетъ, негодяй,
Ты ему не подражай,
Слышишь новое—смежи,
Да въ тетради отчерки.

Полѣнился—пропустилъ,
Смотришь завтра позабылъ;
А написано—прочтешь,
Лучше въ толкъ себя возьмешь.

ԻՐ ԱՆՍՈՒՅՑ ԲԱՐԵԿՍՈՒՆ

Մ Ե Ր Ա Պ Ո Ս Ի Ի

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ ԶՈՒՎԱԿԱՆՑԻՆ

Инв. № 38333

ՅԵՐՍԱՅԱԳԻՏ ՍՈՏԷ

Մանկավարժական համալսարան

Въздухъ дѣломъ являете три,
И саранжи и оустреи
Члв. тѣмъ, грѣбномъ, преломлю,
И и...

Лѣтъ забвѣныя про дѣла
Тѣмъ же не вѣдаямъ не мнѣ
А уахъ...

Въ...

Въ...

№ 3833

Въ...

Въ...

- 1) Вѣдѣнія...
- 2) Вѣдѣнія...
- 3) Вѣдѣнія...
- 4) Вѣдѣнія...
- 5) Вѣдѣнія...

Въ...

- 6) Вѣдѣнія...
- 7) Вѣдѣнія...
- 8) Вѣдѣнія...

1833

ԿԵՄՍԸՐ ՏԻՐ-ԴԵԻԹԵԼՆՆՑԻ ԵՇԽԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.

- 1) Մանկական աշխարհ. հատոր ա. գինն է... 1 ու. 15 կ.
- 2) Մանկական աշխարհ. հատոր բ. գինն է... 80 կ.
- 3) Եմերիկացի Պարլէի զրոյցները Եւրոպայի, Եսիայի, Ափրիկայի և Եմերիկայի մասին գինն է..... 40 կ.
- 4) РУССКОЕ СЛОВО. Նոր դասագիրք ուսաց լեզուն վեց ամսում սովորելու գինն է..... 30 կ.

Այս գրքերը ծախվում են թիֆլիզի բոլոր գրավաճառանոցներում և պ. Արովանցների խանութում, Կուկիայի կամուրջի վերայ, նոյնպէս և Ստաւրպօլում Հայոց Ազգային Երկսեռ Հոգեւոր Ուսումնարանում: — Օտար քաղաքացիները կարող են առանալ թէլաւում և Աղնախում աշխատասիրողից: — Ճանապարհի ծախսը առնողներին վերայ է:

ԻՍԿ ՏՊՎԵԼՈՒ ԵՆ ՄԻՋՈՅԸ ՆԵՐԱՆԻՆ ՊԵՄ:

- 5) Ընդհանուր պատմութիւն, Իլոփայտիւ ընդարձակ ձեռնարկը:
- 6) Եւրոպեան Հայեր, Ղիւլօրէի:
- 7) Ասխարղլաճ Պրինց կամ հոգեփոխութիւն:

Կատակերգութիւն երեք գործողութիւնով, որը թիֆլիզի Գիմնազիայի ձայ աշակերտները ներկայացրին նոյն Գիմնազիայի դահլիճումը:

7201
74

1338

2013

« Ազգային գրադարան »

NL0060098

